

ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Θέλουμε να μάθουμε, όπως και οι συμπατριώτες, ποιες υπηρεσίες προσφέρει η Γεωργική Υπηρεσία, για την αποδοτική εκμετάλλευση της γης στο Ζαγόρι.

Έχει ασχοληθεί σοβαρά με το εάν υπάρχουν καλλιεργητικές δυνατότητες στα χωριά μας και ποιές;

Τι μπορεί να αποδόσει κάθε καλλιεργητική έκταση;

Και σε θετική περίπτωση έχει γνωρίσει στους κατοίκους αυτές τις δυνατότητες και πως μπορεί ο παραγωγός να πετύχει απόδοση ώστε να αντιμετωπίζει τις τιμές ανταγωνισμού άλλων περιφερειών;

Θα αναφερθούμε ενδεικτικά σε τέσσερις περιπτώσεις από τις πολλές δυνατότητες που μπορεί να έχει η περιοχή:

α) Γιατί σταδιακά εγκαταλείπεται η παραγωγή των ζαγορίσιων φασολιών — Πανελλήνια γνωστών — όπως οι γιγαντές, τα παπιγκιώτικα, και τα μπαρμπούνια; Έγινε η απαιτούμενη εργασία από τη γεωργική υπηρεσία να δοθούν ειδικές οδηγίες και τα μέσα για την οικονομική τους απόδοση;

β) Ευδοκίμη π.χ. η καλλιέργεια δένδρων ξερών καρπών — καρυδιάς, αμυγδαλιάς, φουντουκιών — που οι καρποί τους έχουν ζήτηση και καλό εισόδημα; Έχουν δοθεί οδηγίες, έχει ερευνηθεί η περιοχή, έχουν γίνει σεμινάρια — μαθήματα — για το πως θα γίνεται πιο επικεντρώς η εκμετάλλευσή τους; Όπως π.χ. να μην αναπτύσσονται τα δένδρα σε ύψος που προσθέτουν έξοδα στην συγκομιδή, πως και γιατί να μην καταστρέφονται οι ετήσιοι βλαστοί που παράγουν τα θηλυκά άνθη, πως επιτυγχάνονται η διχογαμία και τόσες άλλες χρήσιμες οδηγίες που οι αγρότες μας βέβαια δεν γνωρίζουν σύμφωνα με τις τελευταίες επιστημονικές εφαρμογές;

γ) Στο Μέτσοβο π.χ., που βρίσκεται στις ίδιες σχεδόν κλιματολογικές και εδαφικές συνθήκες με το Ζαγόρι, στέφθηκε με επιτυχία η φύτευση αμπελώνων, ώστε να παράγεται ένα από τα ακριβότερα κρασιά της χώρας μας.

Έγινε κάποια μελέτη εάν υ-

πάρχει η ίδια δυνατότητα και στο Ζαγόρι;

δ) Υπάρχει δυνατότητα κατασκευής μικρών θερμοκηπίων στο Ζαγόρι ώστε οι κάτοικοι να καρπούνται πρώιμα τα προϊόντα τους το καλοκαίρι, γιατί σήμερα, επειδή η παραγωγή τους είναι όψιμη, αναγκάζονται να τα προμηθεύονται από τα Γιάννινα; Δόθηκαν σχετικές οδηγίες, έγινε κάπου υποδειγματική καλλιέργεια και έγινε προσπάθεια να πεισθούν οι αγρότες μας πόσο θα είχαν όφελος από μια τέτοια εφαρμογή;

Περιμένουμε να μας πει η Γεωργική Υπηρεσία, ίσως με την συνεργασία του Υπουργείου Έρευνας, ποιες καλλιεργητικές δυνατότητες υπάρχουν και πού. Υπεύθυνα όμως και εγγράφως. Το επιστημονικό δυναμικό στην Υπηρεσία υπάρχει, ας μην περιορίζεται στην γραφειοκρατική εργασία της πόλης.

ΠΡΟΧΕΙΡΟΤΗΤΕΣ

Η Δημόσια Επιχείρηση Πετρέλαιου (Δ.Ε.Π.) πραγματοποίησε εκτεταμένη έρευνα στο Ζαγόρι. Στην 45 επαρχιακή οδό που περάσαμε διαπιστώσαμε απαράδεκτη κατάσταση από το πέρασμα των συνεργείων.

α) Τρύπες από τις ανατινάξεις δεν καλύφθηκαν με κίνδυνο ένα παιδάκι, ένας μεγαλύτερος ή ένα ζώο να υποστούν ατύχημα τις βραδυνές ώρες.

β) Από τις ανατινάξεις είχαν δημιουργηθεί αναχώματα στο οδόστρωμα που εμποδίζουν την κυκλοφορία. Εργασία λίγων λεπτών ενός εργάτη να το διασκορπίσει.

γ) Τα χαρτοκιβώτια από τα εκρηκτικά και τα απορρίματα από τα γεύματα, πεταγμένα στο δρόμο σαν να ήταν κόπος να πεταχτούν 2—3 μέτρα έξω από το δρόμο να μην φαίνονται.

δ) Σ' ένα σημείο που βρέθηκε λίγο νερό έγινε λιμνούλα, που θάχει σαν αποτέλεσμα με τις πρώτες βροχές να δημιουργηθεί πρόβλημα στην κυκλοφορία. Ένα αυλάκι θάδιωχνε το νερό.

Αναφέρουμε μερικά από τα πολλά που διαπιστώσαμε και μας δείχνουν την επιμέλεια με την οποία εκτελεί η Δ.Ε.Π. το έργο της.

Διερωτώμεθα: Με την ίδια προχειρότητα πραγματοποιείται και η επιστημονική εργασία, αφού οι επιβλέποντες είναι τα ίδια πρόσωπα; Ή μήπως οι «υποανάπτυκτοι» αγρότες δεν χρειάζονται προσοχή; Να όμως που είναι πιο πολιτισμένοι και παραπονούνται.

... ΑΛΛΟΥ ΓΕΝΝΟΥΝ ...

Πέρασε περισσότερο από χρόνος όταν πανηγυρικά εξαγέλθηκε στη συγκέντρωση κοινοταρχών τις Φραγκάδες η εφαρμογή του αναπτυξιακού «Ολοκληρωμένου Προγράμματος - Πιλότος» για το Ζαγόρι.

Όλοι πανηγυρίσαμε και περισσότερο το περιοδικό μας που επί ένα χρόνο δημοσίευε λεπτομέρειες σχετικά, για να διαπιστώσουμε τελικά ότι δεν ήταν παρά μια μελέτη που στοίχισε πολλά εκατομμύρια χωρίς συνέχεια.

Όμως «αλλού τα κακαρίσματα κι αλλού γεννούν οι κότες». Σύμφωνα με ανακοίνωση του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας στις 20 Σεπτεμβρίου έχουν ήδη εγκριθεί από τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα της κοινότητας 6 προγράμματα — Πιλότος και χρηματοδοτούνται αντίστοιχα, Λέσβου με 505 εκ. δρχ., Λήμνου με 477 εκ. δρχ., Γιάννινα με 524, Πρέσπες με 554, Ευρυτανία με 1216 εκ. δρχ. και ο τομέας της αλιείας με 227 εκ. δρχ., υποβλήθηκαν δε προς έγκριση 2 ακόμη προγράμματα Πιλότος (Τρεβενών και Λέσβου (συμπληρωματικό) ύψους 4 δισ. δραχμών.

Τι συνέβη και δεν έχει εγκριθεί ακόμη το δικό μας ύψους 3,5 δισ. δρχ.; Φταίει η μελέτη, που παρά το κόστος της σύνταξής του, δεν καλύπτει τα προβλεπόμενα ή έμεινε ακόμη για μια φορά το Ζαγόρι «εκτός νυμφώνος» μια και ο κ. Νομάρχης δήλωσε ότι δεν είναι σε θέση να δεσμευτεί για

την τελική του υλοποίηση.

Πάντως η 26μελής επιτροπή έχει... απορροφήσει ήδη τη χρηματοδότησή της.

Τ' ακούς κ. Βουγιούκα σαν υπεύθυνος του προγράμματος ή έχεις να μας πεις κάτι το ευχάριστο;

ΝΑ ΣΩΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Πολλοί συμπατριώτες έχουν φωτογραφίες που απεικονίζουν την ιστορική, πολιτιστική και πνευματική ζωή των προγόνων μας, ή τα χωριά μας όπως ήταν πριν από τον πόλεμο.

Σε μερικές θα απεικονίζονταν προσωπικότητες, που έχουν συνδεθεί με την ιστορία του χωριού, του Ζαγορίου, ακόμη και του Έθνους, σαν άνθρωποι του πνεύματος, σαν επιστήμονες, ευεργέτες, δωρητές κ.ά.

Με την πάροδο του χρόνου, πολλές φωτογραφίες χάνονται, γιατί οι κληρονόμοι τις εγκαταλείπουν, επειδή τις θεωρούν σα γεγονότα πολύ μακρινά, είτε γιατί πιστεύουν ότι πλέον τίποτε δεν τους συνδέει με τους εικονιζόμενους, είτε ακόμα γιατί δεν γνωρίζουν τα πρόσωπα.

Χάνονται έτσι μαζί με την ιστορία και τα πορτραίτα διακεκριμένων συμπατριωτών, όπως χάθηκαν του Τισσαμενού, του Μάνθου Οικονόμου του Μάνθου Ριζάρη και πολλών άλλων.

Για να σωθεί το πολύτιμο αυτό υλικό πρέπει κάπου να συγκεντρωθεί, πριν είναι αργά. Η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ζαγορίου (ΙΑΕΖ), που έχει πρόεδρο τον ακουραστό συλλέκτη της Ζαγορίσιας παράδοσης κ. Κων. Λαζαρίδη, πρόθυμα δέχεται να της στείλετε κάθε φωτογραφία που νομίζετε ότι ενδιαφέρει.

Θα αντιγραφεί και θα επιστραφεί όσο το δυνατόν ταχύτερα, χωρίς φθορά η αλλοίωση, εάν βέβαια ο κάτοχος δεν την έχει ήδη αντιγράψει, οπότε θα μας στείλει ένα αντίγραφο (όχι όμως φωτοαντίγραφο).

Θα πρέπει επί πλέον να σημειώσει τα πρόσωπα, το ονοματεπώνυμό τους, την ιστορία τους, εάν έχει στοιχεία, και κάθε άλλη χρήσιμη πληροφορία.

→

μας άντεπίθεση έγινε σέ ικενόν άπό έχθρικά τμήματα χώρο. "Αν όλα αυτά αποτελούσαν άπόψεις του έπιτελάρχη, χωρίς νά προσκομίζονται και άποδεικτικά στοιχεία, δέν θά γίνονταν πιστευτά. "Ο Δρίθας όμως παραθέτει στο βιβλίο που άναφέρουμε και σέ φωτοτυπία, την ιδίόχειρη διαταγή του στρατηγού Κατσιμήτρου (άριθ. πρωτ. Ε.Π.Ε. 82/3-11-1940, ώρα 3.30 μ.μ.) στην όποία έκφράζεται ή θαύτατη λύπη του για τά γεγονότα της Γκραμπάλας, που περιγράφονται όπως άκριθώς ίσχυρίζεται ό Δρίθας. Στη διαταγή δίνονταν άυτηράτατες έντολές για την άποτροπή παρόμοιων γεγονότων στο μέλλον.

"Όπως και νάγιναν τά πράγματα, ή άμυνα της Γκραμπάλας στάθηκε μιά άπό τίς κυριότερες φροντίδες του στρατηγείου, κι όι μάχες που έγιναν για νά κρατηθεί ήταν άπό τίς πιό αίματηρές. "Όταν σέ λίγες μέρες μετακινηθήκαμε στην Πρωτόπαππα, ή Γκραμπάλα έπεσε πάλι στα χέρια των "Ιταλών (7 Νοεμβρίου 1940). Η άγωνία γέμισε και τώρα την άτμόσφαιρα, που φορτιζόταν περισσότερο άπό την εκεί παρουσία διοικητών τομέων και μονάδων, άπόδειξε πώς ή κατάσταση στο μέτωπο, ιδιαίτερα στο νότιο τομέα, είχε έπιδεινωθεί. Κουθέντες χαμηλές, ψίθυροι, ένας έκνευρισμός κυριαρχούσε πάνω σ' όλα, τότε με φώναξε ό Δρίθας, άπομονωθήκαμε σ' ένα δωμάτιο του σχολείου της Πρωτόπαππας, «γράφε», μου έίπε, «θά σπάσεις τά χέρια σου νά τελειώσεις γρήγορα», κι άρχισε νά ύπαγορεύει ή διαταγή, ή συγκινητικότερη άπ' όσες είχα δακτυλογραφήσει. Καλούσε όλους, που είχαν την εϋθύνη του τομέα εκείνου νά μην έπιτρέψουν την κατάρληψη της Γκραμπάλας άπό τους "Ιταλούς, αυτό τό βαρύ καθήκον τους άνάθετε ή πατρίδα που κινδύνευε θανάσιμα. Τό περιεχόμενο της διαταγής άπέβλεπε κυρίως στο νά συνειδητοποιηθεί ή άνάγκη των κρίσιμων στιγμών που περνούσαμε, νά νιώσουν όι μαχητές πώς άν δέν άποφάσιζαν νά θυσιάσονται για την Γκραμπάλα ή μάχη στο μέτωπο του Καλπακιού θά χανόταν, μαζί κι όλη ή "Ελλάδα, σ' αυτό τό ύψωμα ήταν γραμμένη ή τύχη της. "Ο Δρίθας, σκυφτός πάνω άπό τό κεφάλι μου ύπαγόρευε με φωνή που είχε όλες τίς άποχρώσεις του συναίσθηματος, φωνή που άγωνιζόταν νά περάσει τό φράγμα της άπόστασης, ό λόγος γινόταν για τους άποδέκτες θερμή έκεία, ύπόμνηση χρέους, πειθώ για δράση, άνάγκη κατανόησης πώς για ένα τόσο μεγάλο σκοπό ή άτομική θυσία φάνταζε πολύ μικρή. Τέτοιο περίπου ήταν τό νόημα του κειμένου, δέ θυμάμαι άκριθώς τά λόγια, ή συγκίνηση όμως που προκαλούσε μ' έκανε νά πιστέψω, ή στιγμή που τό δακτυλογραφούσα, ότι θάφερνε άποτέλεσμα.

Πράγματικά ό άγώνας για την κατοχή της Γκραμπάλας ήταν σκληρός και αίματηρός. Όι "Ιταλοί την είχαν καταλάβει στις 7 Νοεμβρίου με ομάδες θανάτου. "Ο Πανταζής με τό πάγμα του θαυματούργησε τελικά, ό έχθρος άνατράπηκε, τό ύψωμα έμεινε όριστικά στα χέρια μας. "Αν δέν ξαναπαίρναμε την Γκραμπάλα, όλη ή άμυνα του Καλπακιού θά κατέρρεε, κι ό στρατός θά όπισθοχωρούσε στον "Αραχθο, έχοντας τώρα νά άντιμετωπίσει έναν έχθρό που θά προχωρούσε με τον άέρα της νίκης. Η Γκραμπάλα, αυτό τό όρθό και γυμνό ύψωμα, στάθηκε τό κυριότερο έρεισμα της άμυνας, και ό άγώνας για νά κρατηθεί θά δίνει τό δικαίωμα στους άπογόνιους νά περηφανεύονται για τους προγόνους τους. Ηπειρώτες ήταν όι περισσότεροι, άπ' όλες τίς κοινωνικές τάξεις, προπαντός άγροτόπαιδα, με τά λίγα γράμματα του δημοτικού, αλλά με την καρδιά γεμάτη αίσθήματα και χρέος για τό σπίτι, τό χωριό, την "Ηπειρο, ή μεγάλη πατρίδα, την "Ελλάδα. Μεγαλωμένοι με τίς άφηγήσεις των πατεράδων και των παππούδων, που πάλευαν αιώνας με τους Τούρκους όπου τους έδιωξαν και τους κυνήγησαν, μαζί μ' όλους τους "Ελληνες, ως την «Κόκκινη μηλιά», μόνο που κουράστηκαν νά πολεμούν, είχε μπει στις καρδιές τους τό σαράκι του δικασμού, έτσι γύρισαν πίσω τσακισμένοι, με τίς χούφτες τους

άδειες άπό όνειρα, με τό κεφάλι σκυφτό, ύποταγμένοι σέ μιά μοίρα που άλλοι καθόρισαν για την πατρίδα τους" όλοι είχαν κληρονομήσει άπό τους προγόνους ήκαταβολές που ξεκινούσαν άπό πολύ μακριά, προπαντός την αίσθηση του χρέους, δέν χρειάζονταν πολλά λόγια, καθοδηγήσεις και προπορασκευές για νά καταλάβουν τί έπρεπε νά κάνουν. Τόξεραν άπό ή στιγμή που μπήκαν στο χαράκιμα πώς ή θά νικούσαν ή θά πέθαιναν. "Άλλος δρόμος για νά σωθεί τό σπίτι, τό χωριό, ή γυναίκα, τά παιδιά, όι φίλοι, ή μικρή κοινωνία των ανθρώπων, δέν ύπήρχε. "Ετσι άρχισε τό έπος που πήρε σιγά - σιγά τίς τελικές διαστάσεις του.

Στην Πρωτόπαππα, κι εκεί μας βομβάρδισαν τά έχθρα άεροπλάνα, δέν μέيناμε πολλές μέρες. Η κατάσταση είχε χειροτερεύσει στον τομέα της Θεσπρωτίας, όπου όι "Ιταλοί είχαν σημειώσει προόδους. Στο στρατηγείο ήρθαν θιασιστά όι διοικητές των μονάδων του νότου, για νά συζητήσουν με τό στρατηγό τά προβλήματα που δημιουργήθηκαν με την ταλική προέλαση, όλοι ήταν πάλι άνήσυχoi, θυμάμαι πόσο άργά, έπίσημα, κατέβαινε τίς σκάλες του σχολείου ό άυσυνταγματάρχης Ζωίδης άπό την "Αρταία του Ζαγορίου, διοικητής πολυβόλων, ένας άντραϊκας ως εκεί πάνω, μαχητής άπό τους λίγους, έδωσε κι αυτός άργότερα ή ζωή του για την πατρίδα, τον Γενάρη του 1941 στο Τεπελένι. "Ηταν τόσο σκεπτικός που δέν πρόσεξε κανένα καθώς έφευγε, φανερό πώς τά πράγματα ήταν άσχημα.

Δ.— Μετακίνηση στα Γιάννινα

Η άπειλή άπό ή Θεσπρωτία και ή άνάγκη νά θρσκατα τό στρατηγείο κοντά στο Σώμα στρατού που είχε φτάσει στα Γιάννινα, ύπαχρέωσαν ή διοίκηση της μεραρχίας νά μετακινηθεί στην πόλη. "Εγκατασταθήκαμε σ' ένα ύπεργείο καταφύγιο, στο Κάστρο, πάνω άπό την «Κυρά - Φροσύνη». Τό κτίριο ήταν μακρόστενο, με στέγη τσιμεντένια, άμφίβολο όμως άν θ' άντεχε στις βόμβες που θάπεφταν πάνω της. Είχε τρεις μεγάλες σιδερένιες πόρτες, όταν χτυπούσε συναγερμός τίς κλείναμε και καθόμασσε πίσω τους όρθιοι, νομίζοντας πώς έτσι είμαστε άσφαλισμένοι. Τό κτίριο ήταν χωρισμένο στα τρία, στη μεσαία αίθουσα είχε εγκατασταθεί ό στρατηγός με τους κυριότερους έπιτελείς του, στους συναγερμούς στεκόταν όρθιος, σχεδόν πάντοτε, πίσω άπό την πόρτα, σίγουρα θά είχε σκοτωθεί στο μεγάλο βομβαρδισμό της 11 Νοεμβρίου, άν λίγο πριν δέν είχε φύγει για νά πάει στη σπηλιά του Κάστρου, κοντά στη γνωστή «Σπηλιά του Σκυλοσφού», όπου είχε εγκατασταθεί τό Σώμα στρατού.

Κάθε άξιωματικός του στρατηγείου διάλεξε ή γυναίκα του γύρω του εγκαταστάθηκαν όι γραφιάδες και στρατιώτες που ήταν προσκολλημένοι σ' άλλες ύπηρεσίες. Όι δύο δακτυλογράφοι στήσαμε τίς μηχανές στο άκρο δεξιό του κτιρίου, καθώς μπαίναμε, κοντά στον ύπασπιστή Χρήστο. "Εκτός άπό τίς κοινές διαταγές και διάφορες καταστάσεις που ήταν πάμπολλες, δακτυλογραφούσαμε τώρα και άπόρρητα έγγραφα, ό άνθυπατιστής που έκανε αυτή ή δουλειά δέν έπαρκοισε. Όι φαντάροι είχαν στενοχωρηθεί, γιατί μαθεύτηκε πως θάφευγε ό ύπασπιστής, ήταν μόνιμος λοχαγός κι έπρεπε νά πάει στο μέτωπο. Πάντως ή λύπη μετριόστηκε όταν άκούστηκε πώς άντικαταστάτης του έρχόταν ό Γιώργος Μπέγκας, έφεδρος λοχαγός, γνωστός στους περισσότερους όρισμένοι τον είχαν και καθηγητή τους στο γυμνάσιο. Δέν ήταν τυχερός. Μόλις άνέλαβε ύπηρεσία, έγινε ό βομβαρδισμός του στρατηγείου, με πολλά θύματα, ό ίδιος ό Μπέγκας έγινε κόσκινο άπό τά τραύματα, είνα θαύμα πώς σώθηκε.

"Όλες τίς μέρες που μέيناμε στο καταφύγιο, τό στρατηγείο έσφυζε άπό κόσμο. Άξιωματικοί, άγγελιαφόροι, σύνδεσμοι έρχονταν άπό τό μέτωπο, έφερναν άναφορές, έπαιρναν

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 13

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ •

Εθνικός Δρυμός Βίκου-Αώου

Η άλλη πλευρά

Το τι επιδιώκουν πολλοί άπό τους Έθνους νομίζω πως είναι αρκετά γνωστό σε όλους μας. Δεν ξέρω όμως αν οι ντόπιοι αναζητούν κάποιους τρόπους επιβίωσης ή κάποιους τρόπους έκφρασης σωματισμού. Γιατί άπου έκφρασης, πρώτο, βέβαιο είναι το δεύτερο και εννοώ μ' αυτό ότι αν δεν τους ενδιαφέρει το πως θα κερδίσουν περισσότερα χρήματα είναι σίγουρο πως το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι να μπορέσουν να περηφανεύονται για κάτι. Κι επιδή αυτό το κάτι σ' αυτούς τους ίδιους ίσως λείπει, αναγκάζονται να το αναζητούν στον τόπο άπό τον οποίο κατάνησαν. Και δυστυχώς στην περίπτωση μας αυτός ο τόπος τυχαίνει να είναι μέσα στα πλαίσια του «γενομένου» ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΒΙΚΟΥ-ΑΩΟΥ. Αυτό σημαίνει πως κατάντι αντίκειμένο τους ή προσπάθεια για την ολόνα και μεγαλύτερη διαφύση της περιοχής, με άποτέλεσμα ή συροή ολόένα και περισσότερων ανθρώπων όχι τόσο γιατί τους ενδιαφέρει αλλά γιατί απλώς κάτι έχουν ακούσει γιαυτό. "Ακουσαν, άκου, βλέπουν, δείχνουν πως θαυμάζουν, μα δε βιώνουν την ωριότητα.

Για να πετύχουν λοιπόν αυτά φτάνουν σε σημείο να επιδιώκουν την κατασκευή τηλεφώνου Μονής — Στοιού — Σερόλημης ή τελειείζ Πατήρι — καταφύγιο. Συνέχιση της υποδότησης στην ήδη υποδότηση περιοχή άπό το φράγμα της ΔΕΗ στον Αώο — το τελευταίο βέβαια δέν έχει ακόμα ολοκληρωθεί αλλά θεωρείται ολοκληρωμένο. —

Απορία τόσο δικιά μου όσο και πολλών άλλων πιστεύω πως είναι ή δημιουργία αυτών. Κι αυτό γιατί γεννιέται το ερώτημα: Πως θα νιώσει ό Έθνους περιηγητής όλα αυτά που υποτίθεται πως βλέπει και ακούει εάν δεν περπατήσει μέσα σ' αυτά τα ίδια παρά πετάξει πάνω και συνεπώς έξω απ' αυτά. Αυτοί οι υποτιθέμενοι φυσιολάτρεις μόνο λάτρες της Φύσης δέν είναι. Της δικής τους φύσης μπορεί, της Φύσης όμως όχι.

Ίσως με κατηγορήσετε πως ελέγχω χωρίς να προτείνω. Θα ήταν προτιμότερο να μην ήταν άνάγκη να γίνει λόγος για όλα αυτά τα θέματα. Θα ήταν προτιμότερο να έμεναν τα πράγματα όπως είναι ή μάλλον καλύτερα όπως ήταν πριν μερικά χρόνια κι ακόμα παλαιότερα. Βλέποντάς το όμως αδύνατο — μνημονίστε πως το θεωρώ αδύνατο — θα ήταν σωστό αντί να γίνεται συζήτηση για τα αναφερόμενα να γίνονταν μια μεταφορά του ΕΘΝΙΚΟΥ αυτού ΔΡΥΜΟΥ άπό τά λόγια στην πράξη. Δηλ. πραγματική προστασία — ποιος να προστατέψει τι; —

τόσο των ζώων όσο και των φυτών που ήδη έχουν φτάσει στα πρόθυρα της ολοκληρωτικής και φυσικά παντοτινής εξαφάνισης. Υποτίθεται ότι θα κατασκευαστούν πού και πού φυλάκια και παρατηρητήρια και φυσικά θα διοριστούν φύλακες που εύχομαι να μένουν φύλακες — γιατί και σήμερα υπάρχουν κάποιoi που υποτίθεται πως προσέχουν αν όχι για όλα, για μερικά άπ' αυτά—. Κι ακόμα δέν είναι σωστό να αρκούμαστε στην κατασκευή μονοπατιών και στο πως θα απομακρύνουμε τους τελευταίους τοσπάνηδες από την περιοχή του στο κάτω - κάτω είναι οι μόνοι που έχουν δικαιώματα σ' αυτήν γιατί είναι ένα μ' αυτήν.

Ένα ξεκίνημα κάπως έτσι. Ίσως είναι καλύτερα από ένα τέλειμα κάπως διαφορετικά. Εξάλλου δε νομίζω πως γεννιέται πρόβλημα χρημάτων, αντίθετα λύνεται το πρόβλημα των μεγαλεπήβολων σχεδίων της άλλης πλευράς. Χρήματα μπορεί να εισπραχθούν κι από κάποιο τοπικό εισιτήριο εισόδου.

Έτσι νομίζω πως τελικά αυτοί που θα έρθουν θα είναι αυτοί που πραγματικά ενδιαφέρονται κι αν όχι οι ίδιες οι συνθήκες θα τους κάνουν να ενδιαφερθούν. Πάνω σ' αυτό θα βοηθούσαν κι ορισμένα σεμινάρια — μαθήματα που θα γίνονταν κατά πακτικά διαστήματα είτε από επαγγελματίες είτε από ερασιτέχνες τόσο Βιολόγους όσο Αναρχιστές κι άλλους Αρχαιολόγους όσο Αναρχιστές κι άλλους τόσο σιδηροπτε άλλο θα μπορούσε να ταιριάζει.

Πιστεύω κάπως έτσι ίσως μπορούμε όχι τίποτα άλλο αλλά να μην παραλάβουν τα παιδιά μας μια γη-σκέτη γη, κι αυτή πουλημένη. Εύχομαι να μην καταντήσουν τα πάντα μωμιοποιημένα απομεινάρια κάποιων άλλων καιρών. Δηλαδή βράχια, αυτοί ΔΡΥΜΟΥ άπό τά λόγια στην πράξη. Δηλ. πραγματική προστασία — ποιος να προστατέψει τι; —

τόσο των ζώων όσο και των φυτών που ήδη έχουν φτάσει στα πρόθυρα

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ • ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ • ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ • ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ •

Η εορτή των Δρυμών στο Ζαγόρι

Στο υπ' αριθμ. 87 τεύχος του Ιουνίου του περιοδικού «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» διαβάζω ότι, «στα πλαίσια του εορτασμού Εθνικών Δρυμών, οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι Βίτσας, Βρυση, Χωριού, Καπεσόβου, Κήπων, Μονοδενδρίου και Τσεπελόβου, ωργάνωσαν αγώνες ανωμάλου δρόμου και πορεία στο Βίκο...».

Ο ανταποκριτής κάνει μια σύντομη περιγραφή, μικρή κριτική και καταλήγει σε μια πρόταση. Δεν θα ασχοληθώ στο σημείωμά μου αυτό με τα γραφόμενα. Με αφορμή τα παραπάνω θα διατυπώσω μερικές σκέψεις μου, γύρω άπό τους Πολιτιστικούς Συλλόγους και τον Δρυμό. Αλλά πριν προχωρήσω θα αναφερθώ σε ωρισμένα γεγονότα.

Η χαράδρα του Βίκου, δια Προεδρικού διατάγματος άνεκρινύχθη σε Εθνικό Δρυμό. Το διάταγμα αυτό καθορίζει όρια του δρυμού και απαγορεύει στο δρυμό το κυνήγι, τη

της ολοκληρωτικής και φυσικά παντοτινής εξαφάνισης. Υποτίθεται ότι θα κατασκευαστούν πού και πού φυλάκια και παρατηρητήρια και φυσικά θα διοριστούν φύλακες που εύχομαι να μένουν φύλακες — γιατί και σήμερα υπάρχουν κάποιoi που υποτίθεται πως προσέχουν αν όχι για όλα, για μερικά άπ' αυτά—. Κι ακόμα δέν είναι σωστό να αρκούμαστε στην κατασκευή μονοπατιών και στο πως θα απομακρύνουμε τους τελευταίους τοσπάνηδες από την περιοχή του στο κάτω - κάτω είναι οι μόνοι που έχουν δικαιώματα σ' αυτήν γιατί είναι ένα μ' αυτήν.

Ένα ξεκίνημα κάπως έτσι. Ίσως είναι καλύτερα από ένα τέλειμα κάπως διαφορετικά. Εξάλλου δε νομίζω πως γεννιέται πρόβλημα χρημάτων, αντίθετα λύνεται το πρόβλημα των μεγαλεπήβολων σχεδίων της άλλης πλευράς. Χρήματα μπορεί να εισπραχθούν κι από κάποιο τοπικό εισιτήριο εισόδου.

Έτσι νομίζω πως τελικά αυτοί που θα έρθουν θα είναι αυτοί που πραγματικά ενδιαφέρονται κι αν όχι οι ίδιες οι συνθήκες θα τους κάνουν να ενδιαφερθούν. Πάνω σ' αυτό θα βοηθούσαν κι ορισμένα σεμινάρια — μαθήματα που θα γίνονταν κατά πακτικά διαστήματα είτε από επαγγελματίες είτε από ερασιτέχνες τόσο Βιολόγους όσο Αναρχιστές κι άλλους Αρχαιολόγους όσο Αναρχιστές κι άλλους τόσο σιδηροπτε άλλο θα μπορούσε να ταιριάζει.

Πιστεύω κάπως έτσι ίσως μπορούμε όχι τίποτα άλλο αλλά να μην παραλάβουν τα παιδιά μας μια γη-σκέτη γη, κι αυτή πουλημένη. Εύχομαι να μην καταντήσουν τα πάντα μωμιοποιημένα απομεινάρια κάποιων άλλων καιρών. Δηλαδή βράχια, αυτοί ΔΡΥΜΟΥ άπό τά λόγια στην πράξη. Δηλ. πραγματική προστασία — ποιος να προστατέψει τι; —

τόσο των ζώων όσο και των φυτών που ήδη έχουν φτάσει στα πρόθυρα

βωσική και άλλες δραστηριότητες που θα βλάψουν την Πανίδα, την χλωρίδα και το περιβάλλον του Δρυμού.

Τον Αύγουστο του 1980, με τους κ. Κ. Βαρζώκα, Α. Ντιναλέξη και μέλη των οικογενειών μας, πήγαμε στον Βίκο μέχρι το Ασπρονέρι. Στην διαδρομή ο κ. Βαρζώκας μας έλεγε ιστορίες του παλαιού καιρού, για το ψάρεμα στις οβύρες, τις διανυκτερεύσεις στο Βίκο και τόσα άλλα. Περιμένα να δω στην οβύρα του Σνίτσι το είδος των ψαριών που τόσο διαφήμιζε ο κ. Βαρζώκας. Μετά την γέφυρα του Μήσιου σένα σιάδι πάρα πολύ όμορφο, τόπο φτιαγμένο λες άπό τον Τυμψαίο Δία για να χωρέουν οι Νεράιδες ήταν υπολείμματα φωτιάς, σασκούλες νάυλων, κόκαλα και άλλα σκουπίδια.

Σα φθάσαμε στην οβύρα του Σνίτσι, τί κρέμα, ούτε γόνος. Στο Ασπρονέρι βρήκαμε δύο μικρά ψάρια, ψόφια. «Σπλόνισαν τα ψάρια» μου έίπε ο κ. Βαρζώκας. Στο γύρισμα κοντά στην οβύρα Σνίτσι ήταν ένας βοσκός με τα γίδια. Μου έίπε ότι είναι άπό τό δίπλα χωριό, και ότι τις προάλλες, μετά το πανηγύρι, οι ξενιτεμένοι χωριανοί και οι φίλοι τους κατέβηκαν στο Βίκο και το γλύντησαν.

Τον Ιούλιο του 1983 με μια παρέα άπό το Καπέσοβο κάναμε μια εκδρομή στο Βίκο μέχρι το Κλίμα. Σνίτσι, οβύρες Παππά, Δαλκαβούκι, Ασπρονέρι, πάνω και κάτω Γκρεμιογέφυρο όλα σπλονισμένα.

Εφέτος μετά τις εκλογές, εφιοζένησα στο Καπέσοβο ένα φίλο μου από την Αγγλία που είχε ακούσει για τα Ζαγόρια ή ήθελε νά δει τον Βίκο. Πήγαμε μέχρι το Σνίτσι. Τι θαύμα. Στις άκρες άπό το ποτάμι σασκούλες νάυλων, μπουκάλια άπό απορριπτικά και κάθε είδος σκουπίδια. Εκεί που καθόμασσε είδα στην άκρη άπό την οβύρα μια ψόφια καραβίδα, ψάρι πουθενά. Ποιο κάτω μια άλλη. Απώρησα. Δεν είχα ακούσει ότι οι οβύρες είχαν και καραβίδες. Σαν γύρισα στο χωριό έκανα λόγο για τίς ψόφιες καραβίδες. Μου είπαν ότι το Σνίτσι δέν είχε καραβίδες, και ότι μόνο στην περιοχή των Κήπων υπήρχαν καραβίδες. Και για να βρεθούν ψόφιες φαίνεται ότι σπλόνησαν, και το ποτάμι παρέσπερε τίς ψόφιες. Είπα στους συνομηλίτες μου ότι, περίσι σε μερικά ποτάμια απαγορεύτηκε το ψάρεμα της καραβίδας, με άποφαση των υγειονομικών αρχών των Νομαρχιών, γιατί οι καραβίδες ψοφούσαν άπό μόλυσματική αρρώστια.

Εφέτος, περίσι, προπερίσι αγώνες δρόμου, χοροί και παρόμοιες εκδηλώσεις άπό τους πολιτιστικούς συλλόγους, όχι μόνον των χωριών μας αλλά όλης της ΕΜΔΟΣ. Εκδηλώσεις πανομοιότυπες, εκδηλώσεις κόπιας που κατευθύνονται άπό τό κέντρο. Αλλά μήπως στην επιθυμία να βοηθήσουν τα χωριά τους οι συμμετέχοντες, πέφτουν θύματα και παί-

ζουν το παιρνίδι κάποιων που θέλουν να τραβήξουν τον κόσμο άπό τα ζωτικά προβλήματα της περιοχής μας; Δεν θάταν προτιμότερο οι πολιτιστικοί σύλλογοι κοντά στα άλλα να ασχολούνται και με τα ζωτικά προβλήματα του τόπου μας.

Καιρός είναι οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι να πάρουν πρωτοβουλίες και να αρχίσουν αγώνα για την λύση των σοβαρών προβλημάτων του τόπου τους.

Δρυμός ο Βίκος λέει το Προεδρικό διάταγμα. Το Κράτος έδωσε εφέτος 3.500.000 δρχ. Να κάνει τί; Θα τα μοιράσει στις Κοινότητες για καλύτερη περίθαλψη στον Βίκο, ή για άλλο σκοπό; Δεν θα ήταν προτιμότερο να γίνουν δύο σταθμοί (φυλάκια) στην είσοδο και στην έξοδο του Δρυμού, να επανδρωθούν με τους αγροφύλακες, των γύρω χωριών, που υποαασχολούνται. Αλλά 3.500.

000 δρχ. σταγόνες στον ωκεανό. Και οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι; Πέρασαν τον Βίκο ρίχνοντας κόκκινη μπογιά, για σημάδι στο διάβα τους, πέρασαν δίπλα άπό τα σπλονισμένα (;) νερά, και τα σκουπίδια, μοίρασαν τα βραβεία τους, έφαγαν ψητά κοτόπουλα και πίτες, είπαν μπύρα (όχι Ελληνικό κρασάκι) τόνιξαν στο χορό κι άσε τον τόπο να καίγεται.

Στο ίδιο τεύχος ο κατά τα πάντα αξιοσέβαστος κ. Κ. Λαζαρίδης με τίτλο «ΑΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕΙ Η ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΜΑΣ ΚΑΙ Ο ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΕΜΠΑΙΓΜΟΣ», αναφέρεται στα προβλήματα του χωριού και την αδιαφορία μας τόσο, όσο και αδιαφορία του Κράτους για το Ζαγόρι. Συμφωνώ απόλυτα με τον κ. Κ. Λαζαρίδη τόσο σ' αυτά όσο και στο θέμα του επαναστατισμού των συνταξιούχων. Το Ζαγόρι έχει ανάγκη τους συνταξιούχους. Αλλά αυτοί με τα αρθρικά τους, τίς στήθονες, τα βροχικά τους την καρδιά τους, και τα τόσα προβλήματα της υγείας και της οικογενείας που τους κληροδοτήσε η ξενιτιά, έχουν ανάγκη από ζεστασιά, το γιατρό, τό τηλέφωνο, την εκκλησία, την συγκοινωνία, τον φούρνο, τον μανάβη και τόσα άλλα που δέν υπάρχουν στα χωριά μας ιδίως τον χειμώνα. Χρήσιμοι στα χωριά μας οι συνταξιούχοι, εξίσου όμως χρήσιμοι και οι νέοι, ίσως και ποιά πολύ, που παίρνουν τα μάτια τους και δέν ξαναγυρίζουν. Αν μένουν οι νέοι στο χωριό ασφαλώς θα μένουν και οι συνταξιούχοι. Ας στρέψει τό Κράτος την φροντίδα του και προς αυτή την πλευρά.

Σε προηγούμενο φύλλο ο κ. Κ. Λαζαρίδης έκανε έκκληση οι Ζαγοριόσι να συγκροτήσουν κάποια δύναμη και να απαιτήσουν την λύση των προβλημάτων του Ζαγορίου. Η Ένωσις Ζαγορησίων Αθηνών, έκανε σοβαρή προσπάθεια προς την κατεύθυνση αυτή. Ο ακούραστος Πρόεδρος της κ. Βλαδικας και το Διοικητικό Συμβούλιο της, έστειλαν επιστολές προς τους Προέδρους των Κοινοτήτων του Ζαγορίου, για διά-

● Συνέχεια στη σελίδα 14

ΤΡΙΣΤΕΝΟ

Απόσπασμα από την ομιλία του Προέδρου της Αδελφότητας κ. Φάνη Πασπαλιάρη:

Το Πνευματικό Κέντρο, αγαπητοί φίλοι και χωριανοί έχει και Ξενώνα από τέσσερα μικρά δωμάτια, που διαθέτουν δική τους τουαλέτα το καθένα, καθώς και δικό τους ψυγείο, καλοριφέρ και συσκευή κουζίνας στο χώρο της κοινής κουζίνας.

Στεγάζει επίσης το Κοινοτικό μας Γραφείο, το δωμάτιο - γραφείο του ιερέα του Χωριού, καθώς και το Αγροτικό Ιατρείο.

Η Αδελφότητα φιλοδοξεί την νεοσύστατη Βιβλιοθήκη μας που θα λειτουργεί και με δανειστικό τμήμα και Αναγνωστήριο, βιβλιοθήκη με γενικό περιεχόμενο, αλλά με πληρέστερο το αγροτικό, το παιδικό και το ιστορικό για το Ζαγόρι και την Ήπειρο τμήμα, να την κάνει πραγματικό κέντρο μελέτης και έρευνας, προσήκη και στους ξένους επισκέπτες και τους μελετητές.

Φιλοδοξεί επίσης να οργανώσει το λαογραφικό - ιστορικό μουσείο του Χωριού. Να πλουτίσει την Πινακοθήκη του που άρχισε ήδη να δημιουργείται. Να εξοπλίσει την αίθουσα με επιτραπέζια παιχνίδια, με πλούσια βιβλιοθήκη, κασετοθήκη και ταινιοθήκη.

Φιλοδοξούμε, αγαπητοί φίλοι, να κάνουμε όσο γίνεται προσπίο σ' όλους τους χωριανούς και ιδιαίτερα στους νέους μας, το δικαίωμα στην απόλαυση των πολιτιστικών αγαθών, όπως τόσο σοφά διατυπώνεται από τον Καθηγητή Ανδρόνικο:

«...πως πέρα από τις βιοτικές α-» νάνκες της προφής και της υγείας » ο κάθε άνθρωπος χρειάζεται να » μοιραστεί αυτή την κληρονομιά » που ονομάζεται «Παιδεία». Έχει » νάνκη και δικαίωμα να μάθει όσα » το ανθρώπινο μυαλό κατάφερε να » κατακτήσει με την προσπάθειά του » χαρεί όσα ο άνθρωπος νους δη- » μιούργησε με το χρώμα, με τον » ήχο ή με το λόγο...».

Καλούμε το χωριό και ιδιαίτερα τους νέους του να τ' αγαπήσουν και να το πονέσουν το Πνευματικό μας Κέντρο, είναι το σπίτι τους. Ευχόμαστε και πιστεύουμε πως οι νέοι μας θα πλαισιώσουν το νεοσύστατο Πολιτιστικό μας Σύλλογο «τον ΠΛΑΤΑΝΟ», που ήδη έχει στο ενεργητικό του την αγορά γηπέδου αθλοπαιδιών. Και πως εδώ θα βρουν και θ' ακτινοβολήσουν την ευτυχία και τη χαρά της δημιουργικής απασχόλησης και κοινωνικού δράσης...

Θεωρούμε χρέος να εξάρουμε την μεγάλη συμβολή στην δημιουργία του Πνευματικού Κέντρου, την οποία και θα τιμάμε πάντα, του εφημέριου της Κοινότητας, του Σεβαστού μας Παπαστόδη Κόκκαλη. Και της Ιεράς Μητροπόλεως την κατανόηση. Την δωρεά τμήματος οικοπέδου που προστέθηκε σ' αυτό που χτίστηκε το Πνευμ. Κέντρο, από τον ομογενή μας της Αμερικής και πατρι-

δολάτρη του Τριστένου, τον κ. Χαραλάμπο Πετρίδη, που έχουμε την χαρά να τον έχουμε μαζί μας. Την συγκινητική προσφορά - δωρεά την μελέτη ανεγέρσεως του Πνευμ. Κέντρου από το φίλο του Τριστένου μηχανικό κ. Δημ. Μπαλόπουλο. Καθώς και στην συγκινητική περίπτωση του ανάπηρου του έπους 1940 — 1941 Χρήστου Βάσου, που προσέρχεται στις συνελεύσεις της Αδελφότητας με το αναπηρικό καροτσάκι για να καταθέσει, από την πολεμική του σύνταξη, τις γενναίες εισφορές του. Και ας μας συγχωρηθεί επίσης η αναφορά στην ευγενικά μορφή του Αριστείδη Γιάννη Κώστη, που, αλλοίμονο, έφυγε από κοντά μας τόσο νέος. Και βεβαίως θα κλείσουμε τις τιμητικές εξαιρέσεις με την ανεκτίμητη προσφορά της Διαχειριστικής Επιτροπής Ανεγέρσεως του Πνευματικού Κέντρου και πρώτα απ' όλους αναφερόμαστε στον Πρόεδρό της Γεώργιο Γεωργιάδη, με την μεγαλύτερη θητεία και τα μέλη της τον Χρήστο Αγγέλη, τον και Πρόεδρο της Κοινότητάς μας, και τον Λάκη Μπιτσαβά. Μα και σε όλους εκείνους που θήτευσαν σε προηγούμενες συνθέσεις της και που κατά χρονολογική σειρά είναι: Ιωάννης Παπαπάνος, Κίμωνας Φάφας, ο πατέρας του συμπεούλου μας Γιώργου Παπαβασιλείου, μακαρίτης Θεόδωρος Παπαβασιλείου, ο Αριστείδης Ντόρκος, ο Κώστας Τσιταπούρας και ο Χρήστος Χατζηχρήστος.

Τα εγκαίνια σηματοδοτούν μια πορεία προσφοράς της Αδελφότητάς μας τριάντα (30) χρόνων. Ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1955, κατά το παράδειγμα των Αδελφοτήτων που είχαν ιδρυθεί επί τουρκοκρατίας στο Τρίστενο, το τότε Δρεσενικό, η πρώτη από τον Κ. Τσιβερίλη—υπήρχε το 1886—, η δεύτερη η «ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ Η ΠΡΟΟΔΟΣ» το 1906, που ανασυντάχθηκε το 1972. Η ευλογημένη δράση τους προέκυψε το χωριό μας με σχολεία, δρόμους, γιοφύρια. Διαβάζω από την επιμνημόσυνη ομιλία του Προέδρου Δ. Παπαλεοντίου το 1971:

«...Ήταν ο Γεώργιος και Λαμπρινή Κουταλοπούλου, ο Αβράμιος Δαρίτσας, ο Κωνσταντίνος Τσανάκας, ο Κων/νος Παπαβασιλείου, ο Ιωάννης Ροϊδής, οι οποίοι προσέφερον με το χρήμα των και την ηθικήν συμπαράστασιν των μεγίστων υπηρεσιών εις το Σχολείον » και την εκπαίδευσιν των γονέων » μας επί Τουρκοκρατίας. Ήταν ο Δημήτριος Παπαλεοντίου, ο οποίος ανεκαίνισε δαπάναις του τον Ιερόν Ναόν του Αγίου Γεωργίου, το έτος 1905. Ήταν ο Ιωάννης Μπασαλέκος όστις εδύρκει στην Αδελφότητα την περιουσίαν του » και την οικίαν του όπου σήμερα » έγινε η Πλατεία των αυτοκινήτων. » ος εδύρκει την περιουσίαν του εις την Αδελφότητα. Ήταν ο Αναστάσης Πασπαλιάρης ο οποίος εδύρκει στην εποχή του 700 » χρυσάς λίρας για την κατασκευή

» της γεφύρας επί του ποταμού » Βάρδα (εις θέσιν Τσιπμαν), την » γέφυρα προς Λιάπη (Ιτέα), δρό- » μους κ.λ.π. Ήταν ο αείμνηστος » Δημόδωτος Γεώργιος Παπα- » βασιλείου, ο οποίος ενίσχυσε οι- » κονομικώς το Δημοτικό Σχολείο, » ήταν η Αγγελική Πετρίδη με δα- » πάνας της οποίας έγιναν τα στα- » σίδια της Εκκλησίας, ήταν ο Νά- » κης Στεφανάκης, που έφτιαξε το » εξωκλήσι της Παναγίας —και που » το ξανάχτισε, μετά το κάψιμό του » από τους Γερμανούς, η Βασιλική » Γ. Γκάνιου—, ήταν ο πατέρας του » Χρήστου Στεφανάκης που έφτιαξε » το Παρθενάγειο και το εξωκλήσι » σι 'Αγίου Νικόλαου και πλείστοι » άλλοι εκπρόσωποι δωρηταί και α- » φιερωταί...».

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΗΛΙΟΧΩΡΙ

Μία αξεχάστη μέρα χάρισε στους Ηλιοχωρίτες, ο Εκπολιτιστικός μας Σύλλογος Ιωαννίνων στις 17 Αυγούστου.

Όλο το χωριό «συν γυναιξί και τέκνοις» ανυπόριζε εκείνο το πρωινό προς τη θέση «Λάκου» στους πρόποδες της Τύμφης κοντά στα χιόνια.

Μ' όλα τα υπάρχοντα μέσα, Φορτηγά, αγροτικά Ι.Χ. Αφού διασχίσαμε την απέραντη δασώδη περιοχή από πευκοδάση, μέσα από ένα κακοτράχαλο δασικό δρόμο, φτάσαμε στον Αλπικό τοπίο.

Ποια μαγική εικόνα παρουσιάστηκε στα μάτια μας;! Βρεθήκαμε σ' ένα απαυδάτο φυσικό περιβάλλον, που σ' αφίνει έκθαμβο κι εκστατικό. Όποιος για πρώτη φορά καταφθάει εδώ θα διερωτάται αν βρίσκεται σε ονειρώδη κόσμο.

Ορθώνονταν μπροστά μας οι πανύψηλοι βράχοι, που άγγιζαν τον ουράνιο θόλο, ποιο ψηλοί κι απ' τα Μέτωπα.

Στη σκέψη ότι γινόμαστε φορείς μικροβίων, σε μια αποστερωμένη φύση, σε μια απάτητη γη, ένιωθα δέος. Πρωτό έλθουμε, θα χοροπηδούσαν ίσως εδώ, χαρούμενα κι αμέριμνα Ελαφάκια, Ζαρκαδάκια, ή αγριοκάτσικα. Με την «άνοδο των Δωριέων» εξαφανίστηκαν τα ευγενικά αυτά πλάσματα, οι δε αετοί, ξαφνιασμένοι κι ανήσυχοι, διέγερσαν κύκλους ψηλά στα μυτερά.

Σκορπίσαμε όλοι μας στις γύρω πλαγιές, σε υψόμετρο 1500—1700 μ. περίπου. Άλαφνασμένοι ανεφορίζαμε να φτάσουμε στα χιόνια. Εκεί γίνονταν πανζουρλισμός. Αγγίζοντας τα χιόνια, αισθανθήκαμε σαν να βαπτιστήκαμε στην κολυμβήθρα του Σουλιάμ' ούτε η ηλικία, ούτε τα χρόνια μας βάρυναν πλέον. Νιώθαμε σαν νέοι, τόσο ευχάριστα και τόσο ανάλαφρα, σαν να είχαμε χάσει το βάρος μας.

Τα μάγουλα όλων βάφτηκαν μ' ένα απαλό ροζ από τις ριπές μιας δροσερής πνοής, που άγγιζε τα κα-

» της γεφύρας επί του ποταμού » Βάρδα (εις θέσιν Τσιπμαν), την » γέφυρα προς Λιάπη (Ιτέα), δρό- » μους κ.λ.π. Ήταν ο αείμνηστος » Δημόδωτος Γεώργιος Παπα- » βασιλείου, ο οποίος ενίσχυσε οι- » κονομικώς το Δημοτικό Σχολείο, » ήταν η Αγγελική Πετρίδη με δα- » πάνας της οποίας έγιναν τα στα- » σίδια της Εκκλησίας, ήταν ο Νά- » κης Στεφανάκης, που έφτιαξε το » εξωκλήσι της Παναγίας —και που » το ξανάχτισε, μετά το κάψιμό του » από τους Γερμανούς, η Βασιλική » Γ. Γκάνιου—, ήταν ο πατέρας του » Χρήστου Στεφανάκης που έφτιαξε » το Παρθενάγειο και το εξωκλήσι » σι 'Αγίου Νικόλαου και πλείστοι » άλλοι εκπρόσωποι δωρηταί και α- » φιερωταί...».

» της γεφύρας επί του ποταμού » Βάρδα (εις θέσιν Τσιπμαν), την » γέφυρα προς Λιάπη (Ιτέα), δρό- » μους κ.λ.π. Ήταν ο αείμνηστος » Δημόδωτος Γεώργιος Παπα- » βασιλείου, ο οποίος ενίσχυσε οι- » κονομικώς το Δημοτικό Σχολείο, » ήταν η Αγγελική Πετρίδη με δα- » πάνας της οποίας έγιναν τα στα- » σίδια της Εκκλησίας, ήταν ο Νά- » κης Στεφανάκης, που έφτιαξε το » εξωκλήσι της Παναγίας —και που » το ξανάχτισε, μετά το κάψιμό του » από τους Γερμανούς, η Βασιλική » Γ. Γκάνιου—, ήταν ο πατέρας του » Χρήστου Στεφανάκης που έφτιαξε » το Παρθενάγειο και το εξωκλήσι » σι 'Αγίου Νικόλαου και πλείστοι » άλλοι εκπρόσωποι δωρηταί και α- » φιερωταί...».

Πολιτιστικές

Σελίδα 8

Το ΖΑΓΟΡΙ μας

Εκδηλώσεις

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΤΣΑ

Διοργανώθηκαν και φέτος και ση- μέισαν μεγάλη επιτυχία οι εκδηλώ- σεις του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Βίτσας με την ονομασία «Β' ΠΑΓΙΑ- ΖΟΓΛΕΙΑ» από τις 27 Ιουλίου ως και τις 16 Αυγούστου 1985 και που κέρρισαν αμέσως το ενδιαφέρον των Βιτανίων, των φίλων της Βί- μέσσας στ' ιαμπριά και στα τούναλ με τα ημίφωτα. Εδώ ψηλά, μικροί και μεγάλοι, βρίσκουν τελεία εκπόνηση και απολομβάνουν δεινών ψυχαγωγία.

Το μεσημέρι στρωθήκαμε όλοι στην Κέρκυρα.

Ακολούθησε στις 2 Αυγούστου ο λαϊκός αναμολος δρόμος στον ο- ποίο συναντήθηκαν τα νεάτα του Ζαγορίου και έδειξαν για μια ακόμη φορά ότι το Ζαγόρι δεν πέθανε, για- τί έχει παιδιά που ξέρουν να αγωνί- σια οικοκυρά. Μοσχομυριζόμε- πτες, κεφτεδάκια, τυριά, σαλάτες κ.ά. ο δε Σύλλογος μας προσέφερε άφθο- νο νόστιμο οβελία και ποικιλία πο- τών.

Όλο το χωριό γεμάτισε σε κοινή συνεστιάση, αγαπημένο και μονο- σμένο, συνδεδεμένοι όλοι με ομογε- νειακούς και φιλικούς δεσμούς.

Ανταλλάζονταν ποικίλες ευχές από όλους τους φίλους.

Κατόπιν άρχισε χορός με τριού- βερτα γλέντι και συνεχίστηκε το βράδυ στο καφενείο του χωριού με- χρι τις πρωινές ώρες.

Καθερεύθηκε να γίνει η συνεστι- σή κάθε χρόνο, μετά την γιορτή της Παναγίας.

● Πληροφοριών τους συμπληρώ- μου, που απουσιάζουν χρόνια από την πατρίδα, να ξεχάσουν το παλιό χωριό. Το Ηλιοχώρι με την αρχαία της Κοινότητας και με την προσο- θεία των Εκπολιτιστικών μας Συλλό- γων άλλαξε ριζικά όψη.

Στην είσοδο του χωριού δημιου- ργήθηκε νέα τοιμητόστρωση πλατέ- ας με καθοδικά κάτω από τον πλατόν και στη άκρη τρέχει άφθονο νερό από καινούργια βρύση. Τόσο η κα- πτική αρτηρία, όσο και οι ακτινω- δείς δρόμοι τοιμητόστρωθηκαν και πηγαίνει αυτοκίνητο σχεδόν μπου- ρστά σε κάθε σπίτι. Ο περίγυρος του πλατάνου της κεντρικής πλατείας α- νηπαλαιώθηκε και στη ρίζα του τρέ- χει άφθονο νερό από νέα πέτρινη «κούπα». Έγινε δάνοιξη νέου δασο- κού δρόμου, από την κεντρική πλα- τεία μέχρι τον Προφήτη Ηλία και συνεχίζει μέχρι τον Λώο. Αποκτήσα- με μόνιμο νέον παπά. Νέα σπίτια, νέες βρύσες και στις υδροορές κυ- λάει άφθονο νερό.

Επίσης βραβεύτηκε Ο μεγαλύτε- ρος αθλητής ο Λουτσάρης Γιάννης από τη Βίτσα και ο μικρότερος α- θλητής ο Βαταβάλης Παύλος από τη Βίτσα που δεν έχει κλείσει τα τέσσε- ρά του χρόνια ακόμα.

Το βράδυ της ίδιας ημέρας έγινε στην Πλατεία του χωριού η βράβευ- ση Ζαγορίσιων καλλιτεχνών για την προσφορά τους στο Δημοτικό Ζα- γορίσιο παραδοσιακό τραγούδι. Τα πρώτα ο Βαταβάλης Παύλος από τη Βίτσα που δεν έχει κλείσει τα τέσσε- ρά του χρόνια ακόμα.

Το βράδυ της ίδιας ημέρας έγινε στην Πλατεία του χωριού η βράβευ- ση Ζαγορίσιων καλλιτεχνών για την προσφορά τους στο Δημοτικό Ζα- γορίσιο παραδοσιακό τραγούδι. Τα πρώτα ο Βαταβάλης Παύλος από τη Βίτσα που δεν έχει κλείσει τα τέσσε- ρά του χρόνια ακόμα.

Επίσης βραβεύτηκε Ο μεγαλύτε- ρος αθλητής ο Λουτσάρης Γιάννης από τη Βίτσα και ο μικρότερος α- θλητής ο Βαταβάλης Παύλος από τη Βίτσα που δεν έχει κλείσει τα τέσσε- ρά του χρόνια ακόμα.

Το βράδυ της ίδιας ημέρας έγινε στην Πλατεία του χωριού η βράβευ- ση Ζαγορίσιων καλλιτεχνών για την προσφορά τους στο Δημοτικό Ζα- γορίσιο παραδοσιακό τραγούδι. Τα πρώτα ο Βαταβάλης Παύλος από τη Βίτσα που δεν έχει κλείσει τα τέσσε- ρά του χρόνια ακόμα.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΕΛΕΚΟΥΔΑΣ

ΣΑΡΑΚΑΤΣΑΝΙΚΟ ΑΝΤΑΜΩΜΑ

Περνώντας από το Γυφτόκαμπο είδα ολόκληρα καραβάνια από αυτο- κίνητα (όχι μπουλάρια και άλλα πα- ρακάτω) δεξιά και αριστερά του δρόμου. Ρώτησα τον οδηγό αγαπη- τό Χαραλάμπο Νότη και μου εξήγη- σε πως εδώ σ' αυτόν τον παραμυ- θένιο τόπο, κάθε πρώτη Κυριακή του Αυγούστου, γλεντάν οι Σαρακα- τσαναίοι, αυτοί οι ζωντανόι άνθρω- ποι του βουνού που κάποτε η ζωή τους ήταν το πρόβατο και το βου- νό, που σκοπό έχει να δώσει την ευκαιρία σε κάθε σαρακατσάνο να- ρθει και να ζήσει δύο εικοσιπεντάωρα σ' ένα περιβάλλον δικό του και να

● Στις 10 και 11 Αυγούστου δι- οργανώθηκαν για πρώτη φορά στο Ζαγόρι αγώνες τάβλι. Όλα τα μεγά- λα ονόματα του Ζαγορίου στο τά- βλι κατέκλησαν την πλατεία του χω- ριού και διεκδικήσαν με σκληρές μά- χες τον τίτλο του Πρωταθλητή Ζα- γορίου. Οι αγώνες άρχισαν το Σάβ- βατο το πρωί, και με ημερία έληξαν την Κυριακή το απόγευμα. Ο τελικός ήταν συναρπαστικός και από τον ο- ποίο βγήκε νικητής και πρωταθλη- τής Ζαγορίου στο τάβλι για το 1985 ο Σωτήρης Βασδέκης από τη Βίτσα, δεύτερος ήταν ο πολύ καλός ταβλα- δωρός Γκόντος Αθανάσιος από τα πάνω Σουδενά και τρίτος ο Σαργι- άννης Αντρέας από το Καπέσοβο.

Ακολούθησε στις 13 Αυγούστου η ρεμπέτικη βραδιά με πα παιδιά από τα Κάτω Ραβένια που έπαιξαν ω- ραία ρεμπέτικα και λαϊκά κομμάτια και δημιούργησαν πολύ κέφι ξεσηκώ- νοντας τον κόσμο στο χορό, ευχα- ριστώντας όλους όσους ήρθαν να τους δούμε και να τους ακούσουμε.

● Τέλος ο Εκπολιτιστικός Σύλλο- γος διοργάνωσε για μια ακόμη φορά το πανηγύρι της Παναγίας στις 15 Αυγούστου που είναι ένα από τα καλύτερα πανηγύρια του Ζαγορίου. Το πολύ κέφι, ο χορός, η καλή μου- σική, οι πλούσιες μεζέδες και το άφθονο ποτό συνδιάστηκαν επί ένα τριήμερο και ευχαρίστησαν τους πα- ραβρισκομένους.

● Ευχαριστούμε λοιπόν εσάς τους κατοίκους της Βίτσας που μας συ- μμαρταστήκατε και μας βοηθήσατε στο έργο μας, τους ξένους που βρέ- θηκαν στο χωριό μας αυτό το εικο- σήμερο, αλλά και εσένα φίλε μας που με την παρουσία σου και με τη βοήθειά σου λάμπρυνες τις εκδηλώ- σεις μας και βοηθήσες στην επίτευξη του σκοπού των.

Με την πίστη ότι προσφέραμε κά- τι και εμείς στην πολιτιστική ανα- βάθμιση του Ζαγορίου, σας ευχαρι- στούμε και πάλι και ευχόμαστε όλοι οι σύλλογοι του Ζαγορίου να δρα- στηριοποιηθούν για να κεντρίσουν τους νέους και να αυξήσουν το εν- διαφέρον των μεγαλύτερων ώστε μια μέρα αυτός ο τόπος να φτάσει, την αρχοντία και το μεγαλείο των πα- πούδων μας.

Από τον Εκπολιτ. Σύλλογο ΒΙΤΣΑΣ «Αλέξης και Αγγελική Παπάζογλου»

Από τον Εκπολιτ. Σύλλογο ΒΙΤΣΑΣ «Αλέξης και Αγγελική Παπάζογλου»

θυμηθεί τις ρίζες.

Είδα ωραία κονάκια φτιαγμένα με άχυρα, όπως γινότανε τον καιρό ε- κείνο. Είδα τον κόσμο να γλεντάει με όρεξη, με τραγουδία δικά τους με χορούς που αγαπάνε. Είδα ανθρω- πούς ντυμένους με την άσπρη πα- ραδοσιακή μπουραζάνα, με τα κεν- τημένα γελέκια και με τη σκούφια στο κεφάλι, αλλά λίγο γυρισμένη προς τα εμπρός και λίγο προς το δε- ξί μάτι και με τις ωραίες κεντημένες κλίτσες τους.

Συγχαιρώ και την Κοινότητα Σκαμνελίου για την παραχώρηση της έκτασης αυτής που είναι μια φυ- σική όαση, ντυμένη με πανύψηλα πεύκα και χαρά σ' αυτούς που τα απολαμβάνουν και πίνουν τα κρύα κρασταλλένια νερά που πηγάζουν α- πό τις φυσικές βρύσες.

Στην είσοδο ένα ωραίο και πλού- σιο κίосκι γεμάτο από όλα τα αναγα- καία ποτά για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών.

Κάπου κάπου, είδα και λίγα ω- ραία και πολύ περιποιημένα άλλαγα αρματωμένα με γκέμια, λαγνία και φλοκάτα χρώματα και η ουρά του αλόγου μαζεμένη και δεμένη σε φιδόγγο.

Φαίνεται ότι ήρθαν κι άνθρωποι στην εκδήλωση που κρατάνε από μεράκι αυτά τα ωραία και περιφανα ζώα τα οποία όλοι εμείς οι παλαιοί θα θέλαμε να τα δοκιμάσουμε για μια διαδρομή από Γυφτόκαμπο για Βουβούσα — Γυφτόκαμπο — Λάι- στα — Βρυσοχώρι.

Πηγαίνοντας καβάλα σ' αυτά τα ωραία αλόγα θα μας έδινε την ευ- καιρία να δοκιμάσουμε και τις φω- νές μας τραγουδώντας κερατζίτικα τραγούδια, κάνοντας συντροφιά με τα πουλιά που γλυκοκάλουνε στα βουνά και ξυπνάνε τους τσομπανα- ραίους.

Επίσης, δίπλα από το χώρο όπου χορεύανε, κρεμασμένα απ' ένα πεύκο είδα μια γτούζα κυπριά, διαφόρων μεγεθών και κουδούνια των ίδιων δι- στάσεων (από 2—6 κιλά το ένα).

Την ώρα που περνούσα απ' εκεί, κάποιος περιέργος σαν κι εμένα πή- γε και τα κουνούσε με την κλίτσα του κι άκουγες μια πρωτόγνωρη μου- σική χωρίς δασκάλο.

Ας μου επιτραπεί να κάνω μια σύ- σταση: Του χρόνου σε μια άκρη της έκτασης να γίνει ένα μαντρί.

Τα κυπριά και τα κουδούνια από το πεύκο να τα αρματώσετε στα γκέμια, τα οποία σαν ζωντανά θα κινούνται συνεχώς τότε δεξιά τότε αριστερά, πράγμα που θα δημιου- ργήσει μια πραγματική γρήγορη μου- σική του βουνού. Σ' όλο το διάστημα της πανηγυρής θαχεται μουσική.

Σκεφθείτε τι χαρά θα αισθάνονται τα μικρά σας βλαστάρια και τι συγκί- νηση θα προκαλέσει στους μεγάλους που τα ζήσανε και στους περαστι- κούς.

Ιδιαίτερα οι έχοντες ηλικία άνω των 50 ετών, θα θυμηθούν την ά- νοξη που ανέβαιναν τα στεγανά τους στα καταπράσινα βουνά.

ΧΡΟΝΗΣ ΔΡΟΥΓΙΑΣ

Η ΤΣΕΠΕΛΟΒΙΤΙΣΣΑ ΦΡΟΣΩ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Όταν ήταν Πρόεδρος της Ενώσεως των Ζαγορισίων Αθηνών ο κ. Ιω. Δεματάκης, έγινε με πρωτοβουλία της και την ομόθυμη θέληση των αποδήμων Ζαγορισίων μια τιμητική διάκριση για δυο σπουδαίες προσωπικότητες του Ζαγορίου. Ήταν αυτά τα δυο αξιόλογα πρόσωπα η Τσεπελοβίτισσα κ. ΦΡΟΣΩ ΙΩΑΝΝΙΔΗ και ο Κουκουλιώτης κ. ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ.

Πέρασαν πολλά χρόνια από τότε.

Η σύνταξη του περιοδικού αποδίδοντας ελαχίστη τιμή στα καταξιωμένα πρόσωπα δίνει στη δημοσιότητα τις δυο ομιλίες που έγιναν τότε λίγο προτού να ανακηρυχθούν τα αναφερόμενα πρόσωπα ως οι πρώτοι και καλύτεροι Ζαγορίσιοι:

● ★ ●

Η πνευματική αυτή εκδήλωσή μας με αντικειμενικό σκοπό να προσφέρει κάποια μικρή τιμή και κάποια ικανοποίηση σε δυο συμπατριώτες μας που ξεχωρίζουν απ' όλους μας ανταποκρίνεται σ' ένα χρέος μας υψηλής ποιότητας που έπρεπε να το εξοφλήσουμε.

Θα αρχίσω με από τη σεβαστή και αγαπημένη μας Τρόσω Ιωαννίδη. Δεν είναι εύκολη δουλειά να βρούμε λίγα λόγια που να έχουν νόημα και περιεχόμενο και να προσδιάζουν στην προσωπικότητα της τιμωμένης. Από που να αρχίσω και που να τελειώσω ιστορώντας τα σχετικά με την πραγματική αυτή αρχοντίσσα του Ζαγορίου σε κάθε εκδήλωσή της. Πως έφθασε αυτή η Τσεπελοβίτισσα να έχει τη πάγκοινη αναγνώριση για μια σταδιοδρομία φορτωμένη με ευσημα πράξεις και εξαιρέτων;

Σε μας φαίνεται ότι το ωραίο ξεκίνημα οφείλεται στο ότι η Φρόσω Λιάπη - Ιωαννίδη γεννήθηκε για να αγαπάει. Εκεί βρίσκεται η αρχή—το μυστικό για να γίνει ένας κοινωνικός γιατί όχι και εθνικός απόστολος πρώ- του μωμέδους. Αγάπη τον πλησίον της σαν τον εαυτό της, αν όχι και περισσότερο, το αληθινό κίνημα του Θεανθρώπου έγινε πίστη της βαθειά, βίωμα, αχώριστος σύντροφος στην αγαπητή μας Φρόσω. Απ' εκεί και πέρα όλα εξηγούνται. Σαν πρωτολάτρη της αγάπης της ξεπήδησε η ακατανίκητη διάθεση να προσφέρει, να σκορπίσει το καλό απλόχερα σ' όλη της τη ζωή προς κάθε κατεύθυνση και υπό κάθε μορφή. Η διάθεσή της που εξελίχθηκε σε πάθος να βοηθήσει όπου μπορεί για να γίνει το καλό είναι φαινόμενο που εντυπωσιάζει και προκαλεί το σεβασμό, την αγάπη και την εκτίμηση όλων εκείνων που έρχονται σ' επαφή μαζί της. Και είναι η προσφορά διάδοξη 50 ολόκληρα χρόνια χωρίς τυμπανοκρουσίες. Ποτέ δεν επεζήτησε την προβολή και τα εγκώμια η αξιοσεβάστη αυτή Ζαγορίσια. Εκκληρώνει πον ωραίο σκοπό που έχει τάξει στη ζωή της με άκρα μετριοφροσύνη. Έτσι εξηγείται, γιατί έχεινε σχεδόν άγνωστη η εξοχή και πλούτεια δράση της σε το- μείς ποικίλης μορφής.

Η πρώτη εμφάνισή της ως μέλους του Λυκείου Ελληνίδων Ιωαννίνων γίνεται το 1926. Πρόεδρος του Λυκείου η εξοχή Γιαννιώτισσα Μαρή

Πυρηνέλλα ισάδια με τον άνδρα της δήμαρχο και το μεγάλο ευεργέτη της πόλεως των Ιωαννίνων. Τα τραγούδια μας, οι γνήσιοι χοροί μας, οι στολές μας είναι το αντικείμενο της προβολής και εξάρσεως με άκρα επιτυχία. Μέλος έπειτα σε διάφορα συμβούλια, όπως το Ορφανοτροφείο Θηλέων Ιωαννίνων και το Λύκειο «Ζωοδόχος Πηγή» με την αγαθοποιό παρουσία της.

Ένας σταθμός ύστερα σε συνέχεια στη ζωή της και της προσφοράς σημειώνεται. Η λαϊκή τέχνη με τους ανεκτίμητους και μύριους θησαυρούς της γίνεται ο προορισμός, το πάθος της. Δασκάλα της η Χατζη-μυχήλη. Αντάξια μαθήτρια η Δέσποινα του Ζαγορίου. Η βιοτεχνία στην Ήπειρο να πάρει τη θέση της, να βρει το παλιό θρονό της, τα προϊόντα της να αξιοποιηθούν. Στο επίκεντρο το σαμαροσκοπού που έγινε Πανελλήνιο σκουτί για λίγα χρόνια και ωφέλησε τόσο πολύ την οικονομία της Ηπείρου και πιο πολύ του Ζαγορίου. Από τότε πήρε και τον τίτλο της Ίερας της Λαϊκής Τέχνης.

Αυτά προπολεμικά. Φθάνουμε στο δοξασμένο 40—41 Αδελφή νοσοκό- μος πρώτη και καλύτερη η Φρόσω και το αρχοντικό της στα Γιάννινα μεταβάλλεται σε σχολή αδελφών νοσοκόμων, όπου αμύλλονται οι Γιαννιώτισσες σαν νοσοκόμες των τραυματιών μας να γίνουν παρήγοροι άγγελοι τους.

Και έπειτα στο Τσεπέλοβο, στα Ζαγόρια για να μάθει, να ακούσει, να ιστορήσει το παραμύθι των γυναικών της Πίνδου, γιατί αυτό μοιάζει για παραμύθι. Το ανικανοποίητο αίτημά της και ο μεγάλος της καημός: Να γίνει ευρύτερο, όσο παίρνει πιο ευρύτερα γνωστό: Οι Ζαγορίσιες αντρογυναίκες, οι γερόντοι και τα μικρά παιδιά και η συμβολή τους στην πιο κρίσιμη καμπή του πολέμου του 1940. Ποιος την ακούει όμως και ποιος της δίνει σημασία. Τάχα όλο ένα έτσι δε γίνεται;

Και στην Ούνρα μεγάλη αξιωματούχος υπήρξε και παρούσα και βοηθός τότε που ο κόσμος στερημένος απ' όλα περίμενε πως και πως κάποια βοήθεια. Πόσους κόπους κατέβαλε τότε να υλοποιήσει την παρεχόμενη βοήθεια ωφελώντας περισσότερο και μάλιστα το Ζαγόρι με στόχο την α-

νάπτυξη της οικοτεχνίας. Και κάτι άλλο καταπληκτικό στο ενεργητικό της. Στο Δρομοκαίϊτειο, το γνωστό Ψυχιατρείο στο Δαφνί, της γράφουν μεταξύ των άλλων από τη Διεύθυνση του Ιδρύματος στα Γιάννινα όπου είχε πάει για λίγο καιρό: Σβερής 1953.

Προς την Κυρίαν Ευφροσύνην Ι. Ιωαννίδου, επόπτιδα υπηρεσίας Εργασιοθεραπείας και Ψυχαγωγίας γυναικών του Θεραπευτηρίου.

Εις Ιωάννινα

Η γνώριμος ημίν δημιουργικός σας, η πρωτοβουλία και η δραστηριότητάς σας επί των οποίων εστηρίξαμεν προ εξαιτίας την πρώτην επί εδραίων επιστημονικών και τεχνικών μεθόδων οργανωσιν υπηρεσίας απασχολήσεως των ασθενών γυναικών του Θεραπευτηρίου, των επιλεγόμενων παρά της Ιατρικής υπηρεσίας αυτού, εξεδηλωθήσαν και αύθις μετά της αυτής θερμούργου ζωτικότητος. Και στο ιατρικό περιοδικό «Κλινική» γράφει κάπου ο Δ'ευθυντής του Θεραπευτηρίου διδάκτωρ Λυκέτσος: Θεωρούμεν καταλλήλως την θέσιν ταύτην ίνα εξάρωμεν τα πάντα προ σόντα, τον ενθουσιασμόν και την ικανότητα της ακαταπόνητου Διευθυντριάς του τμήματός μας κ. Φρ. Ιωαννίδου, χάρις εις τα οποία το έργο της υπήρξεν τόνον αποδοτικόν και ωφέλιμον δια τας ασθενείς...

Από την Αθήνα λίως στα Γιάννινα. Την προσκάλεσαν σε εξάμηνη απουσία από το Δρομοκαίϊτειο η Αγροτική Τράπεζα και οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί να οργανώσει εργαστήρια κοριτσιών ανταρτοπληκτών, στα οποία να εκμάθουν αυτά κά- των βιοποριστική τέχνη, να γίνουν βιοτεχνίσσες.

Τεχνικός σύμβουλος την εποχή αυτή προσλαμβάνεται στο σχέδιο Μάρσαλ για την προώθηση της οικοτεχνίας με τις επιπτώσεις της της επι- ωφείλει. Υποδειγματική δουλειά γίνεται στο Μέτσοβο, το οποίο θα ω- φελήσει ανυπολόγιστα. Και στο Σκα- μινέλι φκιάχνει μία οικοκυρική scho- λή. Επιχειρείται επαναβίωση στο σα- μαροσκοπού με ένα ξεκίνημα καλό. Προσκορούει όμως σε ανυπέρβλητα εμπόδια και δεν πιάνει όπως προπο- λευτικά. Σήμερα που η βιοτεχνία έχει βρει την εμπρόπουσα θέση της το σαμαροσκοπού πάλι θα μπορούσε να κυριαρχήσει. Τότε θα λανσαρισθεί και θα επιβληθεί κυρίως η βελέντζα με τις προεκτάσεις της σήμερα που όλοι ξέρομε.

Στο 1961 βρίσκεται εγκαταστημένη στην Αθήνα και έχει την ιδιότη- τα του μέλους επιτροπής μελέτης και οικονομικού προγραμματισμού εις το Κέντρον Παραγωγικότητας του Υπ. Συντονισμού. Τη στέλλουν στη

ΣΤΗ ΦΡΟΣΩ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

(την Ίερα της λαϊκής μας τέχνης)

Σαν Επιστάδα στέκεσαι κι αλόβρη στους θαμούς μας με την πνοή της πατρικής σου θερμότητας να περά.

● Συνέχεια στη σελίδα 14

«Ιμείς ιδώ στο Καπέσιβο»

(Κατά το ιμείς ιδώ στο Ντομπρίνοβο από το «διπλό βιβλίο» του Δ. Χατζή)

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις Ζαγόρι '85 πέλεωσαν, ο απόηχος όμως ακό- μα σ' όλο το Ζαγόρι, σ' όλα τα Γι- άννινα. Οι κριτικές στα μεσοχώρια, τα καφενεία, τα μαγειριά δίνουν και παίρνουν. Τα «λινιμάζοντα ύδατα» της Ζαγορίσιας ζωής ταρακουνήθη- καν για τα καλά. Όλα καλά!!! Μπρά- βο στους διοργανωτές, μπράβο στους εκτελεστές, μπράβο στους θε- ατές. Μεγάλη επιτυχία όπως και να το δεις...

Πολλά θάθελα να γράψω για τού- το το θεσμό, τη διασυλλογική προ- σέγγιση για κάτι καλό στο Ζαγόρι. Θα σταθώ όμως στο Καπέσιβο. Θ' αφήσω τις αντικειμενικές κριτικές για άλλους «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» θάχει πλούσιο υλικό για δημοσίευμα τους προσεχείς μήνες. Θα σταθώ στο

.....
του Θουκυδίδη Παπαγεωργίου
.....

Καπέσιβο με πλήρη επίγνωση ότι παρουσιάζομαι τοπικιστής, σοβι- νιστής αντί... κλπ. Είμαι βέβαιος πως ο λόγος μου θα έχει αντίλογους που πρόθυμα θα φιλοξενήσει το «ΖΑΓΟ- ΡΙ μας».

Παρ' όλα αυτά θα σταθώ στο Καπέσιβο, θα μιλήσω για τους Κα- πέσιβιτες:

Ιμείς ιδώ στο Καπέσιβο είμαστε οι μαύροι λιγιστοί... Χωρίς με λίγα σπύρια... Κλασικό Ζαγορίσιο χω- ριό... με τις γκρίνιες μας, την ασυνε- νονσία μας, τα κουτοσπομιά μας και τις διαφορές μας, τα λάθη μας... σμά της, στα αρχοντικά της στα Γιάννινα και το Τσεπέλοβο, που έ- ταν αξιωματική να βρεθείτε κάπου, μια από τις τρεις Εορτές της, δε θα συνεπαρθήτε μόνο από τη φιλοξέ- νηση και ξενοφιλία της οικο- δόησης και ξενοφιλίας της οικο- νομίας, αλλά και από το διάσπασ- των σπιντών που είναι Ζαγορίσιοι 1002.

Οι γνωριμίες της με υψηλά πρόσω- πα είναι άπειρες. Παντού ανανοή- τος, ο Μαρινόγλου, οι Πασχάλη- δες, οι Καπεσοβίτες Ζαγορίσιοι, υπήρ- ξαν μεγάλοι. «Τα έργα και ημέρα» τους είναι και για μας τους σημερι- νούς διαβλητικό παρόν.

Το αρχοντοχώρι εξελίχθηκε σε δα- σκαλοχώρι. Οι δεκάδες τύν Καπεσο- βίτες δασκάλων, που με το σασόκλη- ρο και την ομπρέλα σερίανουσαν στους δρόμους για να γυρίζουν συχνά στο χωριό, δεν στάθηκαν μικρότεροι... Κι άφησαν εμάς στο ποδάρι τους. Βαρό το χρέος μας, δύσκολος ο α- γώνας μας. Κι εμείς προσπαθούμε...

Και τ' αρχοντικά τους, τα κάστρα τους να συντηρήσουμε, τα έθιμα να διατηρήσουμε, το χωριό να κρατή- σουμε καθαρό, νοικοκυρεμένο, τη διαβίωσή μας να καλυτερέψουμε δι- τώ αλλοιώσουμε το περιβάλλον. Ιμείς οι λιγιστοί... με την ποδο- νονταν στα μέτρα σου.

Μόνο η (αυτοδιδάκτη) ποιητή- μας ΖΙΤΣΑΙΑ άλλο στολίδι και ση- μα της Ηπείρου επέτρεψε να συ- τραγουδήσει εκείνο που ανταποκρί- νεται στην πραγματικότητα...

Στη συγκέντρωση αντιπροσώπων των πολιτιστικών φορέων, που έγινε

Άλλες απαντήσεις που μας δίναν στην ίδια ερώτηση:
— Δεν έχουμε τίποτα πιδιά, που να τα βρούμε; Ιμείς είμαστε κινούρ- γιου ν'κουκυριό. Δεν βρήκαμε τί- ποτα...

— Τα πέταξα μάτια μ' όταν έφκι- ακα του σπύ. Μια καρσέλα με φι- λντίσια ν' έφκισα παχνί για τ' γιλά- δα κι μια άλλ' πόρτα για τουν τσάρ- κου...

Πόσο αλήθεια και πόσο ψέματα μας λέν τώρα; Η ερώτηση γίνονταν τώρα συγκεκριμένη:

— Δε μ' λες θειά; μήπως έχεις ντουμπουλίσσα;

— Ντουμπουλίσσα; έχου. Τι να ν κάνει, αυτή θα τρέχει...

Σάμπως θα ντουμπουλίζαμε το γά- λα εμείς και μας ένοιαζε αν έτρεχε ή όχι.

Δεν πειράζ' θειά, έτο' θα τ' βά- λουμε σ' ν άκρα ιμείς για να τ' βλέ- πουν οι ξέν'...

— Να σας τ' δώω γιέμ'.

— Μήπως έχεις κανένα ντριβίνισα; κανένα λγέν παλιό κλπ;

— Α έχου κι τέτοιοι! Να μ' του φέρητι όμως πάλι...

Μη μ' του χαλάσιν... Μην του σπάσιν... Μη μ' του χάσιν... κλπ.

Είχε και τέτοιο...

— Για έλα μάτια μ' κοίτα μουν- αχός σ'. Φέρ' τα μάτια σ' γύρα. Που να ξέρω γ'ω τι θέλ' σ'...

Και κοπάζαμε μόνοι μας. Μπήκα- με σε κελάρια, σε κατώνα, πλησα- ριά, μαγειριά. Ανοίξαμε μπασούλα, ανεβήκαμε σε κατίλια, ξεσκονίσαμε αστράχες, μπαρμάλωσαμε σκαλοφρύ- δες. Όλο και κάτι βρίσκαμε, κάτω πάντα από το διαταχτικό και προσε- χτικό βλème της οικοδόησης. Κα- ταγραφή των αντικειμένων σε διπλή κατάσταση, αριθμηση, υπογραφές... Επίσημα πράγματα. Η διαταχτική- τα όμως μόνιμη. Τα ντουλάπια κι οι καρσέλες με τα καλά τα σερβίτσια (υπολείμματα από σερβίτσια) δεν ά- νοιζαν ακόμα...

— Ευχαριστούμι πούλι θειά.

— Τι φαριστάτι πιδιά, δεν έχου τίποτα άλλου...

Του νου σας όμως, να μ' τα φέρι- τι πάλι.

Τ' άρπαζαν τα μικρά παιδιά τα πήγαιναν στο Σχολείο.

Εί κάτι θα κάναμε' ρεζίλι μια φο- ρά δε γινόμαστε...

Απαντώντες στακίμεις, δοκιμές, συ- ζητήσεις, αποφασίζουμε τελικά να διαμορφώσουμε χώρους σε κατώ, μαγειριό, νοντά, παντζάτα, κι ανά- λογα να εκθέσουμε το υλικό, πι- στευόνταν πως κάθε αντικείμενο θα έδενε καλύτερα με το χώρο και η χρήση του θα γίνονταν εύκολα κα- τονητή από κάποιο ξένο.

Τοποθετήσαμε το υλικό που συγ- κεντρώσαμε. Άλλαξε ο χώρος...

Ζυντάναμε τα παλιόσινικά, όλο

εκείνο το μπαμπαλικό. Οι επίσκεψες των χωριανών όλες τις μέρες της προετοιμασίας ήταν απανωτές. Άρ- χισαν να φαίνονται μερικές ελλείψεις. Η γάστρα από 'το μαγειριό, τα κουρ- τινάκια από τα παράθυρα, η μου- χαροποδιά από το τζάκι.

— Έχου ιγύ από τούτο, θα φέρω ιγύ από τάλλο. Να σ' φέρου κι του δίσκου... Να σας δώκω ένα μπρικο- λίγενο... Να ρέβετε να πάρτι κι ν' καρσέλα, ν' άδεισα απ' τα ρούχα... Βρήκα κατ' παλιά γυαλικά, να τα πλύνω κι να σας τα φέρω... Αντίο δυσπιστία, αντίο επιφυλακτικότη- τα... Πάρε ό,τι θέλεις... Όλο το σπύ- τι να το ζητούσαμε όλο θα τόφερ- ναν.

Τέτοια μεταστροφή, τέτοιος ζή- λος, τέτοια μεγαλοψυχία ούτε καν την φανταζόμουν από τους Καπεσο- βίτες. Κάτι, φαίνεται ζήληση μέσα τους από την παλιά αρχοντιά, το παλιό μεγαλείο... Προσωπική υπόθε- ση του καθένα κατάληξη λοιπόν η όλη προσπάθεια, να στηθεί το νοι- κοκυριό, η έκθεση, το αρχοντικό, α- πόλυτα σύμφωνα με την παράδοση. Όχι μισές δουλιές...

Και στηθήκε... Πέρασε πολύς κό- σμος. Μας είπαν μπράβο. Ελπίζω ό- χι από ευγένεια. Κάναμε ότι μπορού- σαμε. Δεν είμαι σε θέση να κρίνω αν πράγματι η έκθεση επέτυχε». Εί- παμε: Αλλωνών δουλειά να κάνουν την αντικειμενική κριτική.

Εγώ, με τούτο το άρθρο θέλησα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου και το θαυμασμό μου και την αγάπη μου για όλους τους Καπεσοβίτες για τη στάση που κράτησαν στο θέμα της έκθεσης. Να σας μολογήσω την έκπληξη που ν'ιώσα απ' αυτή τους τη μεταστροφή. Και μια σκέψη μου να εκφράσω:

Πέρα από τη σημασία της έκθε- σης σαν μια πολιτιστική εκδήλωση, μια διασυλλογική προσπάθεια, ένα συλλογικό επίτευγμα, πέτυχε κάτι το ουσιοδύστατο: Οι παλιοί, που επι- σκέφτηκαν την έκθεση, θυμήθηκαν, συγκινήθηκαν, νοσταλγήσαν... Συ- νειδητοποίησαν τη ζημιά που κάνα- ν με τη λασμένη στάση τους απέναν- τι στον αμόλυτο πλούτο της Ζα- γορίσιας παράδοσης. Δεν τους κρα- τάμε κακία... Η άγνοια και οι δυσκο- λίες μέρες το 'καναν. Και το ξαπού- λημα του υλικού και την καταστρο- φή των αρχιτεκτονικών κειμηλίων για να πάρουν τις ρεντές ή την πλάκα...

Μόνο λυπούμαστε...

Οι νεότεροι, οι ξένοι που ήρθαν εντυπωσιάστηκαν, φαριστάτηκαν, γνώρισαν...

Όλοι μας διακρίναμε τι αξίζει η παράδοση, τι πρέπει να φροντίζου- με να διατηρηθεί. Γυρολόγος στο Καπέσιβο αν έρθει ούτε στραβόκαρ- φο δεν θα καταφέρει να αποσπάσει από το χωριό από δω και πέρα...

Και τέλος ωρίμασε η σκέψη για την ίδρυση μόνιμου λογογραφικού μουσείου, όχι μόνο στο Καπέσιβο, αλλά σε κάθε χωριό του Ζαγορίου.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Μάλιστα αγαπητοί μου φίλοι έτσι λέει ο τίτλος μου σήμερα. Φκιαγμένο στην Τάϊ — Βαν. Στον Νότιο Ινδικό Ωκεανό, στις Σουμάτραι και τις Ιάβες κάπου 7.000 μίλια μακριά από την Ελλάδα μας.

Κάτις τηγανίζε η γυναίκα μου, και από αδέξια κίνηση ή λόγγω κάποιου ρβόλου στο ξυλοκούταλο του παγγρανού, πέσει το κουτάλι, έ-
παυσε. Θρήνος και οδυρμός. Γόη-
τες και κοπετοί. Έπαυσε το κου-
τάλι, χάλωσε το σετ του παγγρά-
νι. Τώρα οι μυσές από τις καθημερι-
νές μας λέξεις, είναι ξένες. Ξεκι-
να από το παγγράνι τότε και φθάνει
στο θραυτικό ντήνι κάπου 100
μέτρους είναι καθιστά ξένες. Φερμέ-
νες από τους ευγενείς λαιμούς του
Βορρά. Έτσι την άλλη μέρα με το
σπασμένο ξυλοκούταλο στην
πέσιτη πήρα σβάνια τα υαλοπι-
λεια να θρω κουτάλι ίδιο για να
μην είναι απορία στο σέτ. Βρή-
κα κάπου και το πληρωτικό 65
δραχμές. Το μεσημέρι στο σπίτι
το κουβεντάσαμε. Σύμφωνα με ό-
λα τα δεδομένα 20 γραμμάρια
πέσιτα ξυλάκι και αν ακόμα ήταν α-
πό τα κέρια του Λαδάνου παρι-
πάνω από 2 έως 3 δραχμές κό-
στος δεν μπορούσε να έχει. Να
πέραισε από 5 χονδρεμπόρους και
εισαγωγείς και να κέρδησαν ο κα-
θένας τους από 500 το επιδιωρύ-
ται με ένα ποσό κατά 250) ο πα-
ρωπώνη δηλαδή άλλη μία δραχ-
μή. Πρέπει να μπει στην Ελλάδα
με κόστος 5 ή 6 δρχ. το πολύ
πολύ. Μέχρι τις 65 οι άλλες 60
δραχμές έμειναν σε δύο ή τρία
χέρια.

Βέβαια υπολογίσαμε και τα έ-
ξοδα για να περάσει από θάλασα
από πορθμούς και ιστιούς και
όσες αποθήκες και βαρύνες. Τώ-
ρα, φίλοι μου θα μου πείτε γιατί
τα γράφω όλα αυτά. Μου ήρθαν
σκληρό στο μυαλό μου τα προγράμ-
ματα αξιοποίησης του Ζαγορίου
και της ποιότητας ζωής όπως συ-
νηθίζουμε να λέγεται τώρα ο καυ-
μένος ο τρόπος ζωής μας. Μου
ήρθαν στο μυαλό τα θρονητά λό-
για του Κήμονα Κυριαζή που
τους τα λέει αλλά η πόρτα είναι
του Μεγάλου Κωφού. Το Ζαγόρι
θα μπορούσε μοναχό του από τα
ξύλα που πέφτουν και σπιλίζουν
μόνο στα ρέματα και στους λόφους
και να γειώσει πρία καρδιά το
χρόνο κουτάλι και σέτ με όσα
ένα νοικοκυριό χρειάζεται. Μέχρι
παλιά κλιμακωτά βλο υπαί και
και κινέες προφές βλο υπαί και
δυναμική και όχι νάυλον τυριές
και τσίπερ.

Καρέντες και τραπέζια και κα-
ναπέδες και σαλόνια αλάνηρα α-
πό δρύ και ντούσκι σε στυλ «Ζα-
γόρι» θα γίνονται γρήγορα της
μύδας και κάθε μεσαζή θα σό-
λιζε ένα καθιστικό δωμάτιο του
σπιτιού του με έπιπλα Ζαγορίσια,
όπως λέμε σκυριανά. Καρνίζες
για κάρτα να γράζει το εργοστά-

MADE IN TAIWAN

στο του Ζαγορίου από πελεκητό
ντούσκι μαζί με την φλούδα του
θα έφτανε να θρέψει 1.000 σπίνια
με μερικόνια στο έδαφος το χρόνο.
Ποιό παιδί θα γίνονταν ύστερα
σεβαστός των μπαμπά τουρίστ να
κουβεντάει κερία στα παιδαγωγικά
καρπενάκια που παίρνουν είναι
καφέ και γεμίζουν τα παγγράνια
τους κερία οι ξυπόλητοι της ορδής
του Πέτρου του Ερημίτη και μας
αφήνουν συνάδελφοι τόσο πολύ
ώστε με τα ίδια τους τα λειψά

.....
Του ΓΕΩΡΓ. Χ. ΤΖΑΜΑΚΛΗ
.....

στη πατριδα τους εμείς περνάμε
μόνο 5 μέρες κι αυτοί είναι μήνιο.
Αλλά η πολιτική μας αυτή είναι:
Να τα-ξουμε τους ξένους τζάμια
και να θέλουμε τετραπλάσια για
να αγοράσουμε τα ίδια πράγματα
από τις Πατρίδες τους.

Λένε πως το χωριό Κουκούλι,
ονομάστηκε έτσι από τα κουκού-
λια που έθριζε και τάζε με τα
σκαμνίσματα από τις χιλιάδες
σκαμνίες που ήταν γεμάτες οι ρά-
χες όλης και τα δέντρα των α-
μπελιών και των χωριών. Και
σίμμερα ακόμα μέσα στα κοινο-
τικά κληρονομία θρίσκει κορμούς
πυλούς από σκαμνίες.

Ας σκεφθούμε έναν πρόχειρο υ-
πολογισμό για να περάσει η ώρα.

Δέκα σπίνια μόνο σε κάθε χω-
ριό να ασχοληθούν με τον μετα-
ξοκώληρα και να θράξουν 2.000
κουκούλια το κάθε σπίνι, γίνονται
στα 50 χωριά μας κάπου 10.000.
000 ταμάκια κουκούλια. Αν κάθε
δάσκαλος σε κάθε χωριό με τα
10 ή 15 παιδιά που έχει έθαζε
και καμνιά δεκαριά χιλιάδες αυ-
γά έτσι για να μαζέψουν τα παι-
διά σκαμνίσματα και να μαθαί-
νουν θα είχαμε άλλα 10 εκατομ-
μύρια κουκούλια, πράγμα που ση-
μαίνει 20.000.000 ταμάκια. των
5 γραμμάρων το καθένα, κάπου
100.000 κιλά απαιτείται στο μετα-
ξύ. Δηλαδή 10 σκαμνίες τριάζον-
τες φορτωμένες κουκούλια. Ε μη
μου πείτε ότι δεν είναι εισοδήμα
αυτό.

Το Ζαγόρι μπορεί να επιδιώσει
με τα δυο αυτά εργοστάσια, της
ξυλίας και του μεταξοξυ. Από
σπίρτα μέχρι οδοντοφυλίδες και
από σέτ κουζίνες μέχρι τυποποι-
ημένα κουφώματα οικοδομών σε
διαστασιολόγιο θα δώναμε φουλ
σε 500 σπίνια όλο το χρόνο. Δη-
λαδή ένα εκατομμύριο την ημέρα
θα κυκλοφορούσε στο Ζαγόρι. Αμ'
εκαίνο το δεινό του Ζαγοριού;
Το πράγμα στο Σιλάιτο; Ποιός
κάλπος και ποιός χωραφάκι δεν
θα ποτίζετο από το νερό αυτού
του φράγματος; Το ρεύμα μας πο-
νέρο μας, η ζωή μας. Η λήψη
και η κατανάλωση του νερού.

Χιλιάδες σκαμνίσματα από τον
Κοζινάκο μέχρι το Σιλάιτο έρμη-
να

και άγανης γης θα γίνονταν πα-
ραδοσιακή λήψη με ξενώνες για
ψαράδες και υψήλις τουρισμό. Η
πέσιτορα και ο δάσας, ιθαγενή και
αυτοχθόνια φύκια θα δόσαν πλού-
το και ζωή στα χωριά μας. Το
χελόκι που έχει χρόνια να φανεί
στο Βίκο θα ξαναγύρναγε στα νε-
ρά του στα χωριά μας. Τα περι-
γρητικά φέρου μπόου, θα εξαφά-
λυν σε 50 και παρωπώνη οικο-
γένειες χρονοκίς φουλ.

Θυμάμαι όταν ήμουν παιδί, που
πήγαιναν οι Κωπασοδότες στο
Βίκο και γύρναναν ξυλοκουτάλια
αυτές και τα γαζέλια φορτωμένα
ασπράχια για να σωρευτούν και
τα μπαμπά και τα μπαμπά και
τους οκτάδες. Σαν μεγάλα και
έμεινα τι είναι το ασπράχιο
του Βίκου και το κουβεντάσα και
με ειδικούς αναρωτιέμαι γιατί ά-
ραγε δεν βρέθηκε ένας, ένας μόνο
να σκεφθεί αυτόν τον πρότυπο ποι-
ότητας καλότη που θα μπορούσε
να κάνει τα παρτενιάνα ειδικά
ανώτερα από της Βοημίας και τις
«φραγκόσες» της Ιταλίας. Ένα
εργοστάσιο παρτενιάνα στο Ζαγό-
ρι σημαίνει με μετριοπάθεια έναν
αυτονομαστικό. Μη βρεθεί κα-
νείς να πει πως αυτά είναι φαντα-
σμοποιήσεις. Αν βρεθεί κανένας θα
είναι εις γενετής τιμή. Αυτός
ας πει. Συγχωρείται. Και δικη-
γόρι και μηχανικοί Ζαγορίσιοι
υπάρχουν και συμβολογράφοι
που θα μπορούσαν με λίγη αψιλο-
κέρδεια να δοθήσουν τον πρώτο
συνεταιρισμό που θα γινόταν γι'
αυτό ακριβώς το εργοστάσιο... Αν
είναι που γδέρνουν τις πράσιες
στα καρπενάκια των χωριών κου-
βεντάζαν και λίγο με φραγκίσια
κάπως θα άλλαζε το Ζαγόρι.

Βέβαια γι' αυτά όλα χρειάζεται
πρώτα ο κρατικός φορέας.
Αυτό το κομμάτι τέρως θέλει
πατήματα για να ξυπνήσει και να
ακούσει τούτες τις φωνές. Θέλει
οργάνωση το χωριό και οι φωνές
του με τα πτυχία. Αυτά αυτοί εί-
ναι τώρα το Κράτος. Αυτά τα παι-
διά μας αν λίγο αγαπήσουν τού-
τον τον τόπο των προγόνων και αν
διδέσει από τη μέση η Μελίνα και
το ΓΧΟΠ τότε και τότε μπορεί
να γίνει και τα χωριά δεν θα
ισχύουν να μείνουν γκρεμια και
χελόκια σαν τα χωριά του
Μυσρά και της Παλιωχώρας της
Ακαρνανίας. Δουλειά και όρεξη
θέλει το Ζαγόρι. Και δάσκαλο
φωτισμένο με το πνεύμα της φαν-
τασίας, να διδάξει το παιδί την
έσωση απόδοση, να γίνει η άμυλια
έσωση του παιδιού, η ηθική ανα-
γνώριση και η υπήληχη αμοιβή να
δίνονται απερίσπαστα, να αγαπή-
σει το παιδί την κοινή προσφορά.
Τώρα αυτά είναι φυλά γράμ-
ματα. Και δέκα έχει αν μου πεις.
Πώς θα ζήσω στο Ζαγόρι κύριε,
χωρίς γαστρί, χωρίς την στοιχει-
ώδη παρουσία του Κράτους φύλα-
κα και προσταγή και συναγωνι-

στή. Μόνος μου; Εγώ κι ο αέρας
στις ασπράχες και στα μπαμπά-
ρια. Να κάνω μέρες αλάνηρα
τον χειμώνα να μολύρω με άσπιν
άνθρωπο; Τι τον θέλω τον παρ-
φύκια που μου τον έδωκε και
Δημήτριος υπάλληλος; Για να τα-
λάξει αμετάκλητος από τον καυ-
τό; Ποιό καμνί θα φάει
και ποιό αμπελί και ποιό κηρύ-
αφού δεν υπάρχει τίποτα απί-
τά. Πρώτα έρχεται ο γαστρί
και συμπαραέρχεται σε μια φαντα-
σμοποιήση γέρας και παιδί για ένα
νέο θάλαμα. Το θάλαμα που ήθελε
δίνεται ζωτική παραγωγή.
Κάθε κηπάρι και μελισσοκόμος
κάθε όχθος και ρίγανη, κάθε γα-
λάση και μέντα και στις γά-
στες ακόμα λεβάντα. Εισαγω-
ρίσις το χρόνο μπορούν να εισα-
σουν στο Ζαγόρι από τα φρα-
γκίσια φρούτα που δεν γίνονται
τίποτα και δίνουν τα πάντα. Μη
γελάται αγράμματος καρπενάκι.

Μόνος τρόπος για να ζήσουμε
είναι η δουλειά και όχι τα έσοδα
και τα δάνεια. Εισαγωγικά θέ-
με το Ζαγόρι και συνεχώς επαφές
με αρμόδιους και των κατασκευών για
την καθημερινή κατανάλωση και
συντηριών διαδίνοντας και παρα-
γή. Μας έφαγε το τσίλι και τα
δυστηρή τουρνάτα που άσπιν πα-
θαλιδόρουν στα μεσογεία. Μας έ-
λυσαν η πράσινα, μας γράσαν
σε το έσοδο ακόμα και το φουλ
και φραγκίσια από τα Γιάννια με
το λεωφορείο. Σύνταξη παρτενιά-
να (μόνο άνω του 20) ο ξυλάκι, πα-
λιωχώρα, επίλυση όλων των
δυστηρών θαμάτων στον ίσο στην
πλάτανα και τις πόρτες μας τις
έκλεισαν τα σπινάρια και οι τα-
σινικές. Πάντως επειδή καμ-
νιστικά ο ανήφορος κατήφορος
φέρει ίσως η επερχόμενη Μεγάλη
Ανάγκη κάνει το θάλαμα που ήθελε
με από την κομψότητα του έσο-
του και του εικόλου. Αλλά θέλουμε
γαστρί και μαζεύτησαν όλα στην
Ναυαρχία και «μπαμπά» και
τα πράγματα στα γράμματα. Καμ-
νί, μια κόβια χαρτί για να φά-
νεται ότι κάτι κάνουμε, πέντε ό-
ρες τέτοιωμα και χαμνοπύρι, επί-
πέντε μέρες την εβδομάδα και τα-
με μπροστά.

Δεν θα βρεθεί κανένας αρπάζει
με καμνιστά να χορεύουμε όλα
μας σαν αρίστια στο τσίλι; Θα
βρεθεί. Και τότε θα δούμε τα γρά-
φον τα σετ της κοζίνας και
**MADE IN TAI WAN ή MADE
IN ZAGORI.**

Με αγάπη
ΓΕΩΡΓ. Χ. ΤΖΑΜΑΚΛΗ


Μ. Βασιλειάδης

Η VIII ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ '40

• ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 4η ΣΕΛ

διαταγές κι έφευγαν, ή κατάσταση βελτιωνόταν για μας, ή
ιταλική έπιθεση είχε αναχαιτιστεί. 'Ο καιρός έεξακολουθού-
σε να είναι θαυός. Βροχές και χιόνια κάθε μέρα, οι συννεφίες
ήταν καλοδεχούμενες, είμαστε τουλάχιστο ήσυχτοι από τα ά-
εροπλάνα των 'Ιταλών, με τέτοιο καιρό δεν μπορούσαν να
πετάξουν. Οι βομβαρδισμοί είχαν φοβίσει πολύ τους Γιαννι-
ώτες. Τα σπία της εποχής εκείνης ήταν παλιά, μια βόμβα
μπορούσε να διαλύσει πολλά, ο μεγάλος κίνδυνος έρχόταν
από τον ούρανο. 'Από το φόβο τα μισά Γιάννινα είχαν κουβα-
ληθεί στα κούφια τείχη του Κάστρου, εκεί ένιωσαν ασφάλεια
οι άνθρωποι, κι άς κυλιόνταν στη βρώμα, χιλιάδες, ο ένας
κοντά στον άλλο, γεροί κι άρρωστοι μαζί, όλοι άρρώστατοι
σε λίγο από την άκαθαρσία και τη μόχλα που είχε κατακλύ-
σει τους χώρους κι είχε ξεχυθεί στους δρόμους, ένιωθες πως
πνιγόναν άν έμπαινες μέσα.

Η θέση μας στο μέτωπο, όπως είπα, είχε βελτιωθεί αίσ-
θητά. Στο Καλπάκι ή άμυνα ήταν αποτελεσματική. Η Γκρα-
μμάλα κρατιόταν γερά, ο τομέας Θεσπρωτίας είχε σταθερο-
ποιηθεί και στο κέντρο οι 'Ιταλοί, όσες φορές έπιχειρήσαν ν'
άνοιξουν δίοδο για τα Γιάννινα, πλήρωσαν ακριβώς τις έπι-
θέσεις τους. Τό μαρτυρούσαν τα τάνκς που είχαν ανατρα-
πέι, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας, πολλοί δεν τό κατάρθωσαν. Τα ελληνικά κα-
νόνια είχαν γίνει ο εφιάλης των 'Ιταλών. Η έκπαιδευση των
πυροβολητών, κατά τους μήνες που ή μεραρχία προετοιμαζε
πρό, άλλα χτυπημένα πήραν φωτιά και κάηκαν κι άλλα είχαν
βουλιάξει στις όχθες του Ικαλαμά, τις διαθρωμένες από τις
πολλές βροχές και γι' αυτό επικίνδυνες. Τό φανέρωναν ακό-
μα οι δεκάδες μοτοσυκλέτες, μεγάλες, θαρίες μηχανές, που
ήταν σπαρμένες παντού· τις εγκατέλειψαν οι 'Ιταλοί για να
προφυλαχτούν από τα φονικά πυρά των πολυβόλων και των
κανονιών μας

Κοινωνικά

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΒΙΤΣΑ: Η Ζωή Βασδέκη και ο Βαγγέλης Γιακουμής απέκτησαν και δεύτερη κόρη.

Ευχόμαστε να τους ζήσει.

★

Η Ευνομία Βασδέκη και ο Γιάννης Στόρκας έγιναν γονείς χαριτωμένου αγοριού.

Ευχόμαστε να τους ζήσει.

Εκπολιτιστικός Σύλλογος Βίτσας

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

ΚΑΣΤΑΝΩΝΑΣ: Στον Άγιο Νικόλαο Ιωαννίνων ο Δαμιανός Κων. Ρίζος και η γυναίκα του Μαρία το γένος Καζάνα απ' τη Βοβούσα βάπτισαν το κοριτσάκι τους και το ονόμασαν Βασιλικούλα.

Να τους ζήσει.

★

ΒΙΤΣΑ: Το Δεκαπενταύγουστο βαπτίστηκε στον Ιερό Ναό Παμεγίστων Ταξιαρχών το αγοράκι του εγγονού μου Ευαγγέλου και Ελένης Καραγεώργη και πήρε το όνομα του παππού του Κωστάκη.

Να τους ζήσει.

Π.Κ.Ζ.

★

Ο Γιώργος και η Αντιγόνη Τόλη βάπτισαν το αγοράκι τους και του έδωσαν το όνομα Πέτρος.

Να τους ζήσει.

Π.Κ.Ζ.

Εκπολ. Σύλ. Βίτσας

★

ΗΛΙΟΧΩΡΙ: Την Κυριακή 18 Αυγούστου 1985 στην Εκκλησία Αγίου Νικολάου έγινε η βάπτισμα της χαριτωμένης κορούλας του Αντωνίου και Λεμονιάς Μπούλτη.

Νουνός της ήταν ο Ταγ)ρχης Γεώργιος Πολυμέρης που της χάρισε το όνομα της γιαγιάς της Δέσποινας. Παρέστησαν δε πολλοί συγγενείς, φίλοι και συγχωριανοί.

Να τους ζήσει.

★

ΚΗΠΟΙ: Τρικούβεργο γλέντι με τα «Τακούτσια» ακολούθησε η βάπτισμα του αγοριού του Λάκη και της Ελένης Τσιρώνη. Νουνός ο πρόεδρος του συλλόγου «Μπάγια» Τάκης Καραπέτσας που του χάρισε το όνομα του παππού του Λύσανδρος.

Να τους ζήσει.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΒΙΤΣΑ: Ο Ηρακλής Βασδέκης αρραβωνιάστηκε με την χαριτωμένη Δήμητρα. Καλά στέφανα.

★

Η Στεφανία Καρέτση και ο Στέφανος αραβωνιάστηκαν. Καλά στέφανα.

★

Η Ευγενούλα Καρέτση και ο Χάρης αραβωνιάστηκαν. Καλά στέφανα. Εκπολιτιστικός Σύλλογος Βίτσας

ΓΑΜΟΙ

ΒΙΤΣΑ: Η Άννα Βασδέκη και ο Νίκος Μάντζιος παντρεύτηκαν στην Κατσικά.

Να ζήσουν ευτυχισμένοι.

★

Η Βαγγελίτσα Ζωΐδη και ο Αλέκος Ντρίγκου παντρεύτηκαν στην Αθήνα. Να ζήσουν ευτυχισμένοι.

Εκπολιτιστικός Σύλλογος Βίτσας

★

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Παντρεύτηκαν τις 25. 8.85 στο χωριό μας με παραδοσιακό γάμο, ο Γιώργος Τσουμάνης με την Τσεπελοβίτισσα Ανδρομάχη Δούβαλη.

Τους ευχόμαστε ζωή ευτυχισμένη.

★

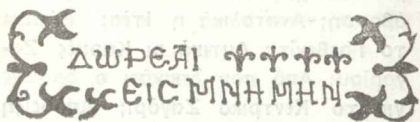
ΔΟΛΙΑΝΗ: Η Αικατερίνη Δημ. Πανούση και ο Παντελής Μάστορας παντρεύτηκαν.

Να ζήσουν ευτυχισμένοι.

★

ΑΡΙΣΤΗ: Στις 7-9-85 και στην Εκκλησία της Φανερωμένης του Χολαργού - Αττικής έγιναν οι γάμοι της Βάσως Φωτεινή, κόρης των συγχωριανών μας Νίκου και Σοφίας Φωτεινή, με τον εκλεκτό της καρδιάς της Κώστα Ντόβα. Ευχόμαστε κάθε ευτυχία.

Σ.Σ.



● Για ενίσχυση των σκιοπών της εφημερίδας:

★ Η κ.ΚΑΛΛΙΔΗ ΧΡ. ΛΟΥΚΙΑ προσφέρει στη μνήμη του ΔΙΟΜΗΡΗ ΣΤΑΥΡΙΔΗ 2.000 δρχ.

● Η Σ.Ε. τους ευχαριστεί

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Πέθανε στα Γιάννινα στις 20 Σεπτεμβρίου σε ηλικία 62 χρόνων και θάφτηκε την άλλη μέρα στο Κουκούλι ο εκλεκτός Κουκουλιώτης Θεμιστοκλής Χλιάρας. Το θάνατό του έκλαψε όλο το χωριό, γιατί ήταν εξαιρετικός άνθρωπος από κάθε άποψη. Την αγαπητή μας οικογένειά του συλλυπούμεθα θερμότατα.

Κ.Π.Λ.

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Πέθανε σε ηλικία 70 ετών από ανίατη αρρώστια ο Δοβριανίτης Σπύρος Τσόλης και ενταφιάστηκε στο χωριό του. Άκρα εργατικός και λαμπρός οικογενειάρχης, πάλαψε σκληρά για τον επιούσιο και ευτύχησε να δει τους κόπους του να δικαιώνονται με την πρόκοπή των άριστων τέκνων του. Ευχόμαστε να σταθεί ανάλαφρη η γη που τον σκέπασε και συλλυπούμεθα θερμά τους συγγενείς του.

★

ΔΙΚΟΡΦΟ: Πέθανε στις 4 Σεπτεμβρίου και κηδεύτηκε στο Βύρωνα Αθηνών που έμενε, παρουσία πολλών συγγενών και φίλων ο Νίκος Α. Μπα-

ζιάρας 80 χρόνων.

★

ΒΙΤΣΑ: Πέθανε και κηδεύτηκε στη Βίτσα ο Μιχάλης Χαρίσης. Στην οικογένειά του τα θερμά μας συλλυπητήρια.

Εκπολιτιστικός Σύλλογος Βίτσας

★

Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο Κώστας Κόντος. Για τον πρόωρο θάνατό του, τη γυναίκα του, τα παιδιά του και όλους τους συγγενείς συλλυπούμαστε βαθύτατα.

Εκπολιτιστικός Σύλλογος Βίτσας

★

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ: Πέθανε και κηδεύτηκε στο χωριό μας η Αθηνά Δ. Χατζηγιάννη 80 χρόνων.

Τα ανήψια της Αλεξάνδρα και Δράκο Παπαράκη συλλυπούμεθα θερμά.

★

ΚΑΠΕΣΟΒΟ: Πέθανε στα Γιάννινα και κηδεύτηκε στο νεκροταφείο Παναγίας του χωριού μας η Χαρίκλεια Τσουμπρη 86 χρόνων.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Τον αγαπητό Δημήτρη γιο του διευθυντού της Κεντρικής Τράπεζας και φίλου Γιάννη Τσεκούρα συγχαιρούμε για την σειρά που πέτυχε στη Φιλοσοφική Σχολή Θεσσαλονίκης.

Οικογένεια: Κ. ΚΥΡΙΑΖΗ

— ● ★ —

Θερμά συγχαρητήρια στην ανεψιά μου Βικτωρία Γεωργίου Ανθοπούλου για την διπλή επιτυχία της στους διαγωνισμούς που έδωσε και επέτυχε στην Εθνική Τράπεζα και στις Πανελλαδικές στην ΑΣΟΕΕ (Οικονομικής Επιστήμης) στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Η Θεία της της εύχεται καλή σταδιοδρομία και σ' ανώτερα.

Χρυσάνθη Σπανάκη - Ανθοπούλου

— ● ★ —

Στην αποφοίτησά με Άριστα Κόρη μας Αλεξάνδρα από την Μαρσέλιον Ακαδημία της ευχόμεθα θερμά συγχαρητήρια.

Οι Γονείς της Γεώργιος και Βασιλική Κατσικιώτη.

Τα Αδελφία της: Αγγελή, Θέμη, Βούλα

— ● ★ —

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ: Στους επιτυχόντες συγχωριανούς:

— Κλεοπάτρα Μασσούρα που πέρασε στη Φιλολογία Θεσ)νίκης

— Ευγένια Μασσούρα που πέρασε στη Μηχανολογία ΤΕΙ Λάρισας

— Ευριδίκη Γκαγκοπούλου που πέρασε στη Μαιευτική ΤΕΙ Θεσ)νίκης

— Αικατερίνη Παπαγεωργίου που πέρασε Τεχνολόγος Γεωπονίας ΤΕΙ Λάρισας. Τους ευχόμαστε θερμά συγχαρητήρια και υγεία να έχουν για την παραπέρα πρόδοό τους.

Φ.Γ.

— ● ★ —

ΑΘΗΝΑ: Στους αγαπητούς μου ανεψιούς Κώστα και Κίμων Λένη, που πέτυχαν ο πρώτος στη Σχολή Τουριστικών Επιχειρήσεων Πατρών και ο δεύτερος στη Μαθηματική Ι-



2.000 Δραχμές

Γιώτας Δημήτριος

Γκιζά Δημ. Δέσποινα

1.500 Δραχμές

Καπέτσας Αθ. Γεώργιος

Παπακώστας Δημήτριος

1.000 Δραχμές

Βαζάκας Μ. Αναστάσιος

Ζώης Ιωάν. Αστέριος

Καλλιγέρου Ελένη

Κατσικιώτης Γεώργιος

Μουδόπουλος Θωμ. Νεοκλής

Παπαδοπούλου Χαρίκλεια

Παπακώστα Ευθυμία

Πατεράκης Δράκος

Πλατάρης Ζήσης

Σπαθάκης Αριστ. Χαρίλαος

Τζιόβα Αθ. Κούλα

Τσουμάνης Αλ. Ηλίας

Χατζόπουλος Δημήτριος

ωαννίνων εκφράζω τα πιο θερμά και ειλικρινή συγχαρητήρια και εύχομαι σ' αυτούς καλή πρόοδο.

Οικογένεια: Αλίκης Τσόγκα

— ● ★ —

Τους πιο κάτω επιτυχόντες μαθητές:

— Βακάμη Ειρήνη στη Γαλλική Φιλολογία Θεσσαλονίκης.

— Γκόννης Ελευθέριος Ηλεκτρολόγων Μηχανολόγων Θράκης.

— Γουνόπουλος Δημήτριος ΗΥ Πάτρας.

— Καψάλης Νικ. Μηχ. ΤΕΙ Μηχανολογών Ι Ηλ)γων Πάτρας

— Λένης Κίμων Μαθηματικό Πάτρας.

— Λένης Λένης ΤΕΙ Τουριστικών Επαγγελμάτων.

— Μαίρη Χριστίνα Παιδαγωγικό Ρεθύμνου

— Τάγκας Βασίλειος Φυσικό Ιωαννίνων.

Ο Κων)νος Λαζαρίδης και η Αδελφή του Κων)κουλιωτών «Ευμένης» Πλακάδας συγχαιρεί και τους εύχεται να συνεχίσουν με τον ίδιο ζήλο την ανοδική τους πορεία.

— ● ★ —

Από την Πέτρα επέτυχαν στις Γενικές εξετάσεις και εισήχθησαν σε Σχολές Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. οι κάτωθι:

— Βέτσας Άγγελος Γ. στη Μαθηματική Αθηνών.

— Κασίμης Κων)νος Ι. στη Σχολή Ευελπίδων.

— Ράπτης Αντώνιος Δ. στη Σχολή Δασοπονίας Λάρισας.

— Τσιατούρα Μαρία Β. Δασολογίας Θεσσαλονίκης.

Θερμά συγχαρητήρια - Καλή πρόοδο.

ΑΓΓΕΛΟΣ Κ. ΔΑΛΑΓΓΕΛΗΣ

Συνταξιούχος Διδάσκων